

N:o 11.

Ank. till Riksd. kansli den 19 mars 1901, kl. 4 e. m.

Utlåtande, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

(1:a U. A.)

Pensionsstaten.

1:o) Kongl. Maj:t har i den till Riksdagen den 14 januari innevarande år aflåtna proposition angående statsverkets tillstånd och behof under tionde hufvudtiteln i punkten 1 föreslagit Riksdagen, att för beredande af bidrag till sjuksköterskors pensionering måtte från och med år 1902 å riksstatens tionde hufvudtitel anvisas ett årligt förslagsanslag af 8,000 kronor, att användas under följande vilkor, nemligen:

Ang. bidrag till pensionering af sjuksköterskor.

[1.]

att statsbidrag endast tillkomme teoretiskt och praktiskt utbildad sjuksköterska, som vore delegare i någon för ifrågavarande ändamål inrättad pensionsanstalt, för hvilken Kongl. Maj:t fastställt reglemente;

att statsbidrag måtte för hvarje sköterska, äfven om hon vore delegare i mera än en dylik anstalt, utgå med högst 30 kronor årligen, dock icke med belopp, öfverstigande hvad som för näst föregående år af eller för sköterskan blifvit i pensionsanstalt insatt;

att styrelsen för sådan pensionsanstalt skulle, då densamma önskade komma i åtnjutande af statsbidrag för de i anstalten delaktiga sjuk-

sköterskor, till Kongl. Maj:t ingifva ansökning derom, åtföljd af den öfver anstaltens förvaltning och räkenskaper senast afgifna revisionsberättelse samt förteckning öfver de i anstalten delaktiga sjuksköterskor, upptagande beloppet af de insatser, som för det år, revisionsberättelsen afsåge, blifvit af eller för en hvar af dem gjorda, äfvensom uppgift om hvilka af sjuksköterskorna vore delaktiga äfven i annan dylik pensionsanstalt; samt

att sjuksköterska, som utfinge af eller för henne insatt belopp, dervid icke finge utbekomma jemväl de bidrag af statsmedel, som för henne utbetalts, utan att dessa borde, på sätt Kongl. Maj:t bestämde, komma öfriga delegare i pensionsanstalten till godo.

Angående det i denna framställning behandlade ärende har statsrådet och chefen för civildepartementet till statsrådsprotokollet den 21 december 1900, jemte meddelande att hos Kongl. Maj:t gjorts två särskilda ansökningar angående beredande af bidrag utaf statsmedel för sjuksköterskors pensionering, anført följande:

Den af dessa båda ansökningar först inkomna vore från styrelsen för *svenska sjuksköterskornas allmänna pensionsförening*, hvilken styrelse, med öfverlemnande af aftryck af de utaf Kongl. Maj:t för föreningen den 25 september 1896 fastställda stadgar samt styrelse och revisionsberättelser för de gångna åren af föreningens verksamhet, anført följande:

Under år 1895 hade åtskilliga för sjukvård och sjuksköterskors väl intresserade personer sammanslutit sig för ått söka åstadkomma en pensionsförening för svenska sjuksköterskor, och i detta afseende hade uppgjorts förslag till stadgar för en sådan förening och insamlats penningar för att bilda grundplåten till en garantifond, hvars afkastning skulle öka de pensioner, hvilka delegarne i föreningen kunde bereda sig genom egna insättningar. Sedan det uppgjorda stadgeförslaget blifvit af Kongl. Maj:t i hufvudsak fastställt, hade svenska sjuksköterskornas allmänna pensionsförening den 1 januari 1897 börjat sin verksamhet och till föreningen öfverlemnadt de till garantifonden insamlade medlen, då uppgående till 27,351 kronor 96 öre.

Enligt stadgarnas § 1 vore föreningens ändamål att bereda pension åt svenska sjuksköterskor vid fyllda 50 års ålder, men då de personer, hvilka satt företaget i gång, hyst den afsigt, att pensionsföreningens bildande skulle medelbart kunna bidraga till höjande af sjuksköterskornas utbildning och ställning, hade i § 2 mom. 1 af stadgarne intagits den bestämmelsen, att till inträde i föreningen vore *berättigade* endast de sköterskor, som utbildats genom teoretisk-praktisk kurs vid större sjukhus

under minst 6 månader och väl vitsordad tjänstgöring derefter såsom sjuksköterskor, likaledes vid större sjukhus, minst 6 månader. Då emellertid många dugliga, pligttrogna och aktningsvärda sjuksköterskor redan funnes, hvilka icke varit i tillfälle att vinna sådan utbildning, som nyss nämnts, lemnades enligt § 2 mom. 2 styrelsen rätt att bevilja inträde i pensionsföreningen jemväl för sjuksköterskor, hvilka på annan väg funnit motsvarande yrkesutbildning, af hvilken rätt styrelsen ock i åtskilliga fall begagnat sig.

Föreningen hade snart rönt och rönte fortfarande ganska stor anslutning från sjuksköterskornas sida. Delegarnes antal hade vid 1897 års slut varit 66, vid 1898 års slut 82 och vid 1899 års slut 106 samt den 1 juni 1900 124. Delegarnes medelålder hade år 1897 varit 34½ år, år 1898 33 år och år 1899 31 år. Sänkningen i medelåldern hade ansetts bero derpå, att vid föreningens bildande åtskilliga äldre sjuksköterskor skyndat sig att söka inträde.

Medeltalet af delegarnes under nämnda 3 år insatta belopp hade utgjort för år 1897 69 kronor 60 öre, för år 1898 55 kronor 92 öre och för år 1899 57 kronor 51 öre; men om hänsyn toges till insatta belopp, hvilka uppenbarligen utgjort endast en öfverflyttad besparing, hade medelinsatsen för åren 1897—1899 ansetts icke öfverstiga 45 kronor.

Garantifonden hade utgjort

den 31 december 1897	kronor	31,957: 44,
den 31 december 1898	„	33,056: 09,
och den 31 december 1899	„	34,055: 19,
samt hade den 1 juni 1900 uppgått till omkring	„	51,500: —.

Besparingsfonden, hvilken bildats af delegarnes insatser jemte derå upplupna räntor, hade utgjort

den 31 december 1897	„	6,166: 66,
den 31 december 1898	„	12,044: 26,
och den 31 december 1899	„	18,750: 52,
samt den 1 juni 1900	„	21,700: —

Med tillämpning af den erfarenhet om dödligheten, som vunnits inom allmänna enke- och pupillkassan, och med beräkning efter 4 procent räntefot hade styrelsen ansett, att delegarnes utsigt till pension från pensionsfonden skulle ställa sig ungefär sålunda, att en årlig insats af 50 kronor från 30 till 50 års ålder skulle bereda delegaren en pension af omkring 90 kronor; en årlig insats af 50 kronor från 25 år till 50 år en pension af omkring 120 kronor; samt en årlig insats af 40 kronor från 25 år till 50 år en pension af omkring 100 kronor.

I dessa pensioner hade en ökning af högst 50 procent ansetts kunna beräknas från garantifonden.

Sedan föreningens styrelse i cirkulär till samtliga lasarettsdirektioner i riket hemställt, huruvida bidrag till sjuksköterskornas pensionering kunde vara att från de särskilda lasaretten påräkna, hade 11 lasarettsdirektioner utfäst sig att göra insättningar för tillhopa 18 sjuksköterskor, dervid årliga inbetalningar utlofvats för 4 sköterskor med 50 kronor; för 1 sköterska med 37 kronor 50 öre; för 2 sköterskor med 30 kronor; för 10 sköterskor med 25 kronor och för 1 sköterska med 16 kronor 66 öre.

Hvad sålunda omförmälts syntes å ena sidan visa, hade styrelsen vidare yttrat, att föreningens ändamål, eller betryggandet af delegarnes besparingar och beredandet af en säker pension åt dem vid fyllda 50 år, vunnits, men å den andra syntes uppenbarligen framgå, att de pensioner, som delegarne kunde påräkna, komme att uppgå till belopp alldeles otillräckliga äfven för de anspråklösaste lefnadsbehof. Om än det kunde antagas, att garantifonden komme att ökas genom gåfvor och testamentsmedel, ansåges denna ökning ej kunna bidraga till pensionernas höjande, då ju antalet delegare och pensionärer komme att under en längre tid framåt årligen ökas. Enligt § 4 i stadgarne vore delegare skyldig att före uppnådd pensionsålder till föreningen inbetala minst 500 kronor, antingen på en gång eller i årliga insatser om minst 25 kronor, och detta belopp, så obetydligt det än vore för att, jemte upplupna räntor, utgöra den behållning, hvarmed delegare vid pensionsålder inginge i pensionsfonden, blefve deremot afsevärdt, då det gälde för en sjuksköterska att af sin arbetsförtjenst bespara detsamma för inbetalning till föreningen.

Då styrelsen öfvervägt de åtgärder, som kunde ifrågakomma till beredande af ökade pensioner åt föreningens delegare, hade styrelsen såsom ett af medlen dertill antagit, att bidrag af det allmänna skulle kunna erhållas. Den stora betydelsen för landet af att ega en väl utbildad skjusköterskekår vore allmänt insedd, och till en sådan kårs åstadkommande borde äfven föreningen få anses kunna väsentligen bidraga. Då från många håll, och ej minst från Regering och Riksdag, varmt intresse visats att af allmänna medel lemna bidrag åt dem af samhällets ekonomiskt mindre väl lottade medlemmar, hvilka bildat föreningar för att söka skydd mot nöd, orsakad af sjukdom och ålderdom, hoppades styrelsen, att sjuksköterskornas pensionsförening äfven kunde få påräkna ett sådant intresse. Med stöd af hvad sålunda

anförts hade pensionsföreningens styrelse anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes, med de vilkor Kongl. Maj:t behagade stadga, bereda föreningen bidrag af allmänna medel i ändamål att föreningens delegare måtte komma i åtnjutande af högre pensioner, än de nu kunna påräkna. I sådant afseende hade styrelsen yttrat, att den tänkt sig det åsyftade ändamålet lämpligast kunna vinnas derigenom, att delegare i besparingsfonden för hvarje år, hvarunder delegare sjelf insatte 25 kronor eller högre belopp, berättigades att af allmänna medel erhålla ett tillskott till sin andel i besparingsfonden af förslagsvis 25 kronor.

Af stadgarne för svenska sjuksköterskornas allmänna pensionsförening inhemtades, enligt hvad departementschefen anfört, bland annat, att i § 8 för rätt att erhålla pension fordrades, att delegare styrkte sig hafva under en tid af minst 8 år haft sjukvård till yrke och att hafva uppnått 50 års ålder, att § 10 innehölle medgifvande för delegare att före uppnådd pensionsålder utbekomma hela sitt insatta belopp, men icke upplupen ränta och arfsvinst, samt att i § 13 föreskrefves, att delegare, som genom laga kraftvunnet utslag ådömts förlust af medborgerligt förtroende, skulle uteslutas ur föreningen, men återfinge, derest hon vore delegare i besparingsfonden, sitt deri insatta belopp utan ränta och arfsvinst och, derest hon tillhörde pensionsklassen, samma belopp med afdrag af hvad såsom pension uppburits.

Medicinalstyrelsen hade i infordradt utlåtande af den 4 juli 1900 öfver förevarande ansökning anfört följande:

Teoretisk och praktisk utbildning af sjuksköterskor hade först under de sistförflutna årtiondena i vårt land egt rum. Genom den erfarenhet, som redan förelåge, kunde det emellertid anses såsom styrkt, att derigenom vunnits ofantligt mycket för sjukvårdens här i landet förbättring. I främsta rummet hade de offentliga sjukhusen häraf dragit nytta. Det värde, sjukhusens styrelser och läkare satte på väl skolade sköterskor, framginge af den alltjemt stegrade efterfrågan, för hvilken sköterskor från de sjukhus, der utbildningskurser anordnats, vore föremål. Det vore också lätt att förstå, hvilket stöd det skulle vara för en mycket upptagen sjukhusläkare att kunna lemna sina föreskrifter åt sköterskor, på hvilkas insigtsfullhet och pligttrohet han redan från början kunde lita. Men äfven på annat sätt hade det allmänna dragit nytta af yrkessköterskorna. Landsting i olika delar af riket hade antagit sjuksköterskor för att biträda inom länen vid vård och isolering af epidemiskt sjuke m. m., och säkerligen komme under den närmaste tiden ännu flere landsting att följa exemplet. Kommuner och bruk hade äfven börjat anställa sköterskor såsom biträde åt re-

spektive läkare o. s. v. Slutligen syntes det icke kunna anses vara utan allmänt intresse, att dugliga sjuksköterskor vid behof funnes tillgängliga för enskilda personer, vare sig dessa sjelfva bekostade sin vård eller — såsom i de större städerna ofta vore fallet — erhöle den genom sjukvårdsföreningars försorg.

Medicinalstyrelsen hade således funnit sjuksköterskornas verksamhet vara af sådant intresse för det allmänna, att styrelsen, i likhet med hvad densamma gjort beträffande frågan om beredande genom statsunderstöd af pension åt barnmorskor, ansett sig böra förorda, att sjuksköterskor, som egnade sig helt åt sjukvårdskallet, erhöle understöd från statens sida. Att några andra än de, som helt egnade sig åt kallet, icke skulle komma i åtnjutande af det begärda statsbidraget, därför hade medicinalstyrelsen ansett § 8 af de utaf Kongl. Maj:t fastställda stadgar för svenska sjuksköterskornas allmänna pensionsförening lemna tillräcklig borgen. Något tjenligare sätt för understöds gifvande än det föreslagna hade ansetts knappast heller finnas. Derigenom skulle nemligen staten icke blott hjälpa, utan på samma gång äfven framkalla och underhålla sparsamhet och omtanke hos sköterskorna sjelfva, hvilka, såsom föreningsstyrelsen på ett öfvertygande sätt visat, utan understöd omöjligen kunde af den knappa och stundom ojemnt utfallande ersättning, de åtnjöte för sitt arbete, afsätta så stor del, att de allenast derigenom skulle kunna ernå en tillräcklig ålderdomsförsörjning. Äfven med statsbidrag af föreslaget belopp blefve pensionerna ganska måttliga, men skulle dock hafva stor betydelse derigenom, att de betryggade sköterskornas ålderdom mot verklig nöd, så att deras nyttiga och uppoffrande verksamhet kunde fortgå utan den oro för framtiden, hvilken eljest måste förbittra deras lif, desto mera i samma mån deras arbetskraft aftoge. I detta hänseende måste det ock uppmärksammas, att sannolikt inga andra yrkesutöfvare egde kortare förvärfstid än sjuksköterskor. Dessas kropps- och själsslitande tjenstgöring verkade nemligen, att en sköterska, som ihållande utöfvat sitt yrke, i regeln kunde anses utarbetad, då hon uppnått 50 år, från hvilken ålder man därför också med rätta ansett, att pensionerna borde utgå.

Medicinalstyrelsen hade ansett sig i detta sammanhang böra erinra, att ett mindre antal i allmän tjenst anställda sjuksköterskor redan tillförsäkrats rätt till pension. Så vore exempelvis fallet med de på Stockholms kommuns sjukhus anställda sköterskorna; och man kunde antagligen vara berättigad antaga, att exemplet från hufvudstaden skulle vinna efterföljd. Men sådan pensionsrätt förvärfvade endast den sköterska, som under längre tid (i Stockholm 25 år) tjenstgjort på samma

ställe. Dylig pension utginge åtminstone i hufvudstaden med samma belopp som den *kontanta* sköterskelönen. Men då en sköterska under sjukhustjenstgöring dessutom åtnjöte bostad och föda med flere naturförmåner, vore det uppenbart, att hon äfven med sådan pension vore i behof af ytterligare existensmedel, om hon icke skulle nödgas underkasta sig stora umbäranden. Om således en sköterska af här angifna kategori tillika vore medlem af allmänna pensionsföreningen, kunde understöd derifrån icke anses obehöfligt. I hvarje fall låge det i sakens natur, att de af kommuner eller inrättningar tilläfventyrs pensionerade sköterskornas antal städse komme att blifva ringa i jemförelse med det stora antal, som icke lyckades komma i åtnjutande af en dylig förmån.

Vidkommande sättet för det äskade understödets utgående hade medicinalstyrelsen icke haft annat att erinra vid föreningsstyrelsens förslag, än att föreskrift synts böra lemnas, att delegare i svenska sjuksköterskornas allmänna pensionsförening, hvilken enligt stadgarnes § 10 före uppnådd pensionsålder uttog sitt insatta belopp, dervid icke skulle ega utfå de tillskott af allmänna medel, som eljest skulle fallit på hennes lott, utan att dessa i dylika fall i stället borde komma garantifonden till godo.

Kostnaden för staten, om framställningen bifölles, skulle efter nuvarande delegareantalet uti ifrågavarande pensionsförening, eller 124, uppgå till 3,100 kronor årligen. Äfven om delegareantalet skulle väsentligen ökas, och äfven om några andra likartade pensionsanstalter för sjuksköterskor skulle beviljas enahanda förmån, syntes således statsverkets utgifter för ändamålet, enligt hvad medicinalstyrelsen slutligen yttrat, icke blifva så betydande, att från denna synpunkt någon betänklighet mot bifall till ansökningen borde kunna uppstå.

Statskontoret, hvars yttrande i ärendet jemväl infordrats, hade derefter i skrifvelse den 15 september 1900 anført, att i likhet med medicinalstyrelsen och på de af detta embetsverk anförda skäl äfven statskontoret ansåge ansökningens syftemål vara af sådan betydelse för det allmänna, att bidrag till ifrågavarande pensionering borde från statens sida lemnas, och att detta bidrag borde utgå i därför föreslagen form; och hade statskontoret afgifvit förslag såväl å det belopp, som för ändamålet behöfde anvisas, som ock rörande de vilkor, som borde för statsbidragets utgående föreskrifvas.

Emellertid hade Hennes Maj:t Drottningen, i egenskap af ordförande i syrelsen för *Sophiahemmet*, jemte samtliga ledamöter i samma styrelse, uti en till Kongl. Maj:t den 4 augusti 1900 inkommen skrif-

velse gjort framställning om beredande af statsbidrag för pensionering jemväl af Sophiahemmets sjuksköterskor och dervid anfört, att Sophiahemmet hade till ändamål, bland annat, att dana och för den offentliga och enskilda sjukvårdens behof tillhandahålla kunniga och skickliga sjuksköterskor. För detta ändamål hade hemmets styrelse städse låtit sig angeläget vara att fastställa sådana bestämmelser och vidtaga sådana åtgärder, att största möjliga sannolikhet skulle förefinnas för att de elever, som antoges, egde nödiga förutsättningar för att med framgång kunna göra sig till godo den icke obetydliga teoretiska och praktiska utbildning, som i vår tid fordrades af en fullgod sjuksköterska. Att hemmet i detta hänseende väl lyckats att lösa sin uppgift, torde få anses ådagalagdt genom såväl läkares som patienters samstämmiga erkännande. Utbildningstiden för en sjuksköterska vore vid Sophiahemmet numera 2 år, efter hvilkas förlopp ytterligare erfordrades ett års tjenstgöring, innan hon genom skriftligt kontrakt blefve i sköterskekåren upptagen. Under sin snart sextonåriga tillvaro hade hemmet utbildat sammanlagdt 193 sköterskor, af hvilka i hemmets tjenst nu kvarstode 97, hvarförutom 32 elever och profsköterskor för närvarande vore under utbildning. Ett antal af 150 sköterskor hade förslagsvis beräknats såsom det högsta, som på en gång komme att vid hemmet tjenstgöra.

Sophiahemmet bestode af två afdelningar, dels ett sjukhem, som, jemte det att det vore till för beredande af en i allo tidsenlig vård åt sjuka ur olika samhällsklasser, hade till uppgift att vara den grundläggande sjuksköterskeskolan, i hvilken såväl teoretisk som praktisk undervisning meddelades åt ett tjugotal elever årligen, under det att den vidare praktiska utbildningen förlades till något större sjukhus, dels ett sköterskehem, afsedt att lemna hägn åt och utöfva uppsigt öfver sköterskeeleverna under deras utbildningstid, att genom utbildade sköterskor söka tillhandagå såväl enskilda som sjukvårdsinrättningar och kommuner vid deras behof af sjuksköterskor samt att utgöra en tillflykt för sköterskor i Sophiahemmets tjenst, hvilka antingen på grund af försvagad helsa eller öfveranstängning vore i behof af någon tids vård eller hvila eller ock tillfälligtvis ej funnit någon anställning.

Sophiahemmets ekonomi, som stöddes af enskild frikostighet, hade hittills icke vållat styrelsen någon egentlig oro, oaktadt sjuksköterskeutbildningen vore kostnadsfri för eleverna. En sak, som alltjemt vållat styrelsen bekymmer, hade deremot varit frågan om sjuksköterskornas pensionering. Visserligen hade äfven deruti styrelsen haft att glädja sig åt välvilligt understöd från patienters och andras sida i form af

större och mindre gåfvor. Men en pensionering af sjuksköterskor erbjöde ovanligt stora svårigheter och kräfde betydande tillgångar. Sjuksköterskorna började sin verksamhet vid unga år, men förlorade den nödiga fysiska och psykiska spänstigheten långt före den tid, som i allmänhet ansåges medföra behof af pension. De behöfde lindring eller uppehåll i sitt arbete eller ombyte af verksamhet, i regeln med förminskade och hastigare än vanligt aftagande krafter, i samma mån de med hängifven energi gripit sig an med sitt fordrande kall. Att under de få tjänståren kunna genom egna insatser i en pensionskassa hinna samla nödiga medel för en någorlunda sorgfri ålderdom måste därför för dem vara en omöjlighet, så mycket mera som de löner, Sophiahemmet vore i tillfälle att lemna sina sköterskor, vore låga och det vore sköterskorna förmenadt att af patienter för egen räkning mottaga några gåfvor. Styrelsen hade ock allt från början varit betänkt på att räcka sina sjuksköterskor en hjälpsam hand. Redan 1889 hade vid hemmet, med tillhjälp af för ändamålet skänkta medel, börjat bildas en Sophiahemmets sjuksköterskors ålderdoms-, understöds- och pensionsfond, hvilkens tillgångar vid 1899 års slut utgjort 51,441 kronor 58 öre, utom en för likartadt ändamål gjord donation, hvars behållning vid samma tid uppgått till 5,327 kronor 18 öre. År 1895 hade upprättats en sparkassa för Sophiahemmets sköterskor. Denna sparkassa hade åstadkommits dels genom årlig insättning af minst 25 kronor af hvarje delegare i kassan, dels genom räntemedel från nyss nämnda pensionsfond och från afgående sköterskor återfallna medel, båda slagen af inkomster särskildt bokförda, så att de egna insatserna alltid på ena eller andra sättet komme den enskilde delegaren till godo, de andra medlen blott under vissa förutsättningar. Behållningen vid 1899 års slut af det förra slaget hade utgjort 9,522 kronor 25 öre, fördelade mellan 68 sköterskor, och af det senare slaget 17,007 kronor 69 öre, eller tillsammans 26,529 kronor 94 öre. För upprättande af ett ålderdomshem för de Sophiahemmets sköterskor, som, när krafterna på grund af ålder eller sjuklighet började tryta, önskade deri inträda, hade insamlats medel, hvilka vid 1899 års slut uppgått till ett belopp af 34,674 kronor 96 öre.

Oaktadt således Sophiahemmets sjuksköterskor kunde lyckönska sig till att en god början till ordnande af deras pensionsangelägenhet och betryggande af deras ålderdom blifvit gjord och att de dervid vunnit ett värdefullt understöd af utanför stående, hade styrelsen icke kunnat nöja sig med att låta saken utan vidare fortgå på den inslagna vägen, då på denna det föresatta målet blott allt för långsamt och

ofullständigt syns kunna uppnås; utan hade styrelsen trots sig böra taga under ompröfning, hvilka mått och steg ytterligare kunde vidtagas för främjande af en angelägenhet, som den ansåge stå i den innerligaste förbindelse med Sophiahemmets uppgift i sin helhet. I slutet af år 1899 hade därför styrelsen gifvit i uppdrag åt tre af sina medlemmar att taga frågan om en mera tillfredsställande lösning af sjuksköterskornas pensionering i öfvervägande samt deröfver afgifva förslag. Detta förslag hade redan af de delegerade utarbetats, men hade ännu icke hunnit af styrelsen behörigen granskas. De delegerade hade emellertid meddelat styrelsen, att det redan i första början af deras arbete visat sig, att en någorlunda skälig pension ej kunde beredas hemmets sköterskor med deras nuvarande egna insatser och pensionsfondens ränteafkastning. Enligt en af sakkunnig person, professorn P. G. Rosén, uppgjord beräkning skulle, med antagande att under loppet af tio år antalet af hemmets sjuksköterskor successivt ökades till 150 och derefter förblefve konstant, förutom det redan befintliga kapitalet, 50,000 kronor, erfordras ett belopp af 196,400 kronor, för att hvarje sköterska skulle kunna vid uppnådda femtio år pensioneras med 10 kronor för hvarje tjänsteår.

Under sådana förhållanden hade styrelsen funnit sig nödsakad att af skyldig omtanke om sina sjuksköterskors framtid söka göra sig till godo hvarje utväg, som med fog kunde anlitas för att höja pensionsbeloppet åtminstone så mycket, att det kunde erbjuda den trötta och uttjenta sjuksköterskan ett nödtorftigt understöd. Styrelsen hade dervid föreställt sig, att en begäran till Kongl. Maj:t om något bidrag af allmänna medel för det behjertansvärda ändamålet skulle kunna påräkna tillmötesgående. Det borde nemligen icke kunna bestridas, att åstadkommande af en god sjukvård vore en angelägenhet af det största intresse för det allmänna. Men för en god sjukvård vore en teoretiskt och praktiskt utbildad sjuksköterska af allra största betydelse. Hon lernade ett värdefullt stöd åt läkaren vid verkställigheten af hans föreskrifter, hon beredde patienten lindring i lidandet genom en insigtsfull och omsorgsfull vård. Särskildt hade styrelsen till stöd för sina förhoppningar om medverkan från statens sida ansett sig kunna åberopa den omständigheten, att, oafsedt tjänstgöring vid lasarett och andra likartade sjukhus, vid två sjukvårdsinrättningar, der klinisk undervisning för blifvande läkare förekomme, nemligen serafimerlasarettet och Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, af Sophiahemmets sjuksköterskor tjänstgjorde: på det förra stället för närvarande 14 sjuksköterskor och 8 elever, samt på det senare 4 sjuksköterskor. Några lasarettsdirek-

tioner i landsorten, der hemmets sjuksköterskor tjenstgjorde, hade visserligen, på derom gjord begäran, lemnat bidrag till dessas pensionering, men äfven om framdeles dylika bidrag kunde förväntas från flera direktioner än hittills, skulle dock beloppet af de bidrag, som på sådant sätt inflöte, komma att visa sig allt för otillräckligt att lemna styrelsen någon väsentligare hjälp i dess sträfvan att bereda sina sjuksköterskor åtminstone skydd mot nöd på gamla dagar.

Sophiahemmets styrelse hade alltså sett sig nödsakad att anhålla, att Kongl. Maj:t, under de vilkor och med den kontroll, Kongl. Maj:t funne lämpligt bestämma, täcktes till nästa sammanträdande Riksdag göra framställning om bidrag af allmänna medel för förbättrande af Sophiahemmets sjuksköterskors pensionering. Styrelsen hade vidare yttrat, att den dervid tänkt sig, att hvarje sköterskas pension skulle grundas på hennes egna insättningar i den nuvarande sparkassan eller i en blifvande, för hemmets sköterskor afsedd pensionskassa; att sköterskan för pensions erhållande skulle — utom vid styrkt sjuklighet, då nedsättning i tjenstgöringstid kunde medgifvas — hafva tjenstgjort minst 12 år, hvilket enligt den vid Sophiahemmet fastställda ordningen vore liktydigt med 15 års verksamhet i sjukvårdens tjenst, samt slutligen att hon skulle hafva uppnått 50 års ålder, vid hvilken tid det för hennes räkning hopsamlade och förräntade beloppet skulle användas för att efter försäkringstekniska grunder bestämma storleken af den pension, som borde henne tillkomma. Förbättringen i hennes pensionering skulle åter åstadkommas genom en fyllnadspension, utgående från en så kallad garantifond i mån af dennas tillgångar samt med ett visst belopp för hvarje tjenstår. Denna garantifonds tillgångar skulle utgöras af det belopp, som kunde dit öfverföras från den nuvarande ålderdoms-, understöds- och pensionsfonden, bidrag från staten och sjukhus, gåfvor, fondens räntor m. m.

Beträffande till sist storleken af det ifrågasatta statsbidraget, hade styrelsen hemställt, att detta måtte bestämmas till 4,500 kronor om året och för det afsedda ändamålet att förbättra hemmets sjuksköterskors pensionsförmåner ställas till styrelsens förfogande. Efter fyra och en half procent utgjorde detta belopp den årliga räntefkastningen å hälften af den summa, omkring 200,000 kronor, som enligt ofvan anförda beräkning ytterligare erfordrades, för att ett understöd, motsvarande 10 kronor för hvarje tjenstår, skulle kunna komma en sköterska vid 50 års ålder till godo.

I anledning af denna senare framställning hade medicinalstyrelsen

den 7 september 1900 utlätit sig sålunda: medicinalstyrelsen, som ansåge sig kunna vitsorda den sakkunniga och pligttrogna hjälp, hvilken de från Sophiahemmet utgående sköterskorna lemna sjukvårdsinrättningar, läkare och sjuke i vårt land, ville framhålla den stora betydelsen för dessa sjuksköterskors verksamhet af att en någorlunda betryggande försörjning i händelse af iråkad invaliditet eller när den ålder uppnåtts, då sköterskans kraft ej längre stode henne bi i hennes mödosamma kall, blefve henne beredd. Att sköterskan själf af sina egna knappa inkomster skulle kunna under den korta tid, hon vore i stånd att utföva sitt yrke, afsätta så mycket, som erfordrades för att möjliggöra bildandet af en pension, af hvilken hon kunde hafva något afsevärdt gagn, kunde ej ifrågasättas. Ej heller borde man kunna påräkna, att Sophiahemmet eller den enskilda välgörenheten skulle träda emellan med så stora belopp, som erfordrades för att bringa pensionernas storlek derhän, att de motsvarade rimliga anspråk på försörjning.

Deremot hade det syntts medicinalstyrelsen som om staten vore den, hvilken det i detta afseende borde tillkomma att lemna den hjälp, som ej på annat sätt kunde åvägbringas. Det gälde här ett yrke, hvars utföware väl, om några, kunde betecknas såsom arbetande till allmänt gagn, och det gälde ett anslag, hvars belopp vore jemförelsevis så obetydligt, att sparsamhetshänsyn icke borde behöfva utgöra hinder för dess beviljande.

I öfverensstämmelse med sitt förut omförmälda utlåtande öfver ansökningen från svenska sjuksköterskornas allmänna pensionsförening hade medicinalstyrelsen ansett sig jemväl böra till bifall förorda ansökningen af Sophiahemmets styrelse, dock att äfven härvid borde fästas det vilkor — hvilket äfven nämnda styrelse syntes hafva förutsatt — att sköterska, som före uppnådd pensionsålder uttog sitt insatta belopp, dervid icke egde utfå de tillskott af allmänna medel, som eljest skulle hafva tillfallit henne, utan att dessa tillskott i dylikt fall borde komma garantifonden till godo.

Slutligen hade statskontoret, som anbefalts att jemväl öfver den senare framställningen yttra sig, uti utlåtande af den 29 oktober 1900 anført att, ehuru, om statskontorets förberörda framställning beträffande svenska sjuksköterskornas allmänna pensionsförenings ansökning om statsbidrag vunne Kongl. Maj:ts och Riksdagens bifall, staten komme att i fråga om sjuksköterskors pensionering träda hjälpande emellan genom understöd åt en pensionsförening, hvari rikets alla sjuksköterskor, och således äfven Sophiahemmets, kunde vinna in-

träde, hade statskontoret, med afseende å hvad medicinalstyrelsen anfört rörande nu ifrågavarande, för sjukvården i riket synnerligen betydelsefulla sköterskekårs verksamhet, intet att erinra mot att bidrag af staten lemnades äfven Sophiahemmets sjuksköterskor för deras pensionering.

Då således två särskilda pensionsföreningar för sjuksköterskor af statskontoret ansetts förtjenta af understöd från statens sida, samt möjligen flere dylika anstalter kunde komma att hafva lika berättigade anspråk på sådant understöd, hade statskontoret emellertid ansett olämpligt, att särskilda anslag för hvarje dylik pensionsanstalt uppfördes; utan hade det syntts statskontoret lämpligast, om Riksdagen stälde till Kongl. Maj:ts förfogande ett gemensamt anslag till bidrag till sjuksköterskors pensionering, hvaraf Kongl. Maj:t skulle ega att enligt vissa grunder och under vissa vilkor, afseende att bereda säkerhet för att det med statsbidraget åsyftade ändamål måtte vinnas, utdela understöd af ifrågavarande art.

Såsom ett sådant vilkor borde i främsta rummet stadgas, att reglemente för vederbörande pensionsanstalt blifvit af Kongl. Maj:t fastställt. Vidare hade statskontoret ansett skäl icke finnas att frångå den i statskontorets ofvanberörda utlåtande förordade principen, att statsbidragets utgående gjordes beroende deraf, att delegarne i pensionskassan sjelfva för sin pensionering tillsköte vissa belopp. Hvad anginge maximibeloppet af det statsbidrag, som borde utgå till hvarje sjuksköterska, som sjelf till sin pensionering bidroge med minst samma belopp, hade, såsom ofvan anförts, styrelsen för svenska sjuksköterskornas allmänna pensionsförening icke i sådant afseende begärt mera än 25 kronor årligen, medan det af Sophiahemmets styrelse begärda statsbidraget, hvilket, oberoende af antalet delegare i pensionskassan, skulle utgöra 4,500 kronor för år, motsvarande 30 kronor för hvarje delegare, derest dessas antal uppnått det i ansökningen angifna maximum; och ett årsbidrag af högst 30 kronor till hvarje sjuksköterskas pensionering syntes statskontoret ingalunda kunna anses öfverdrifvet, helst pensionen, då sjuksköterskan sjelf erlade lika stor årsafgift, i allt fall blef ganska ringa.

Med afseende härå samt å hvad i öfrigt syntes böra å statens sida fordras för beviljande af sådant understöd, hvarom nu vore fråga, hade statskontoret ansett, att det borde iakttagas:

att statsbidrag endast tillkomme sjuksköterska, som vore delegare i någon för ifrågavarande ändamål inrättad pensionsanstalt, för hvilken Kongl. Maj:t fastställt reglemente;

att statsbidrag finge för hvarje sköterska, äfven om hon vore delegare i mer än en dylik anstalt, utgå med högst 30 kronor årligen, dock icke med belopp, öfverstigande hvad som under näst föregående år af eller för sköterskan blifvit i pensionsanstalt insatt;

att styrelsen för sådan pensionsanstalt skulle, då densamma önskade komma i åtnjutande af statsbidrag, till Kongl. Maj:t ingifva ansökning derom, åtföljd af den öfver anstaltens förvaltning och räkenskaper senast afgifna revisionsberättelse samt förteckning öfver de i anstalten delaktiga sjuksköterskor, upptagande beloppet af de insatser, som under det år, revisionsberättelsen afsåge, blifvit af eller för en hvar af dem gjorda, äfvensom uppgift om hvilka af sjuksköterskorna voro delaktiga äfven i en annan dylik pensionsanstalt;

samt att sjuksköterska, som före uppnådd pensionsålder uttoge af eller för henne insatt belopp, dervid icke finge utbekomma jemväl de bidrag af statsmedel, som för henne utbetalts, utan att dessa borde, på sätt Kongl. Maj:t bestämde, komma öfriga delegare i pensionsanstalten till godo.

Skulle hvad sålunda föreslagits vinna godkännande, hade statskontoret slutligen yttrat, syntes i fråga om beredande af nödiga medel till det ifrågasatta statsunderstödet det lämpligaste vara, att Riksdagen för ändamålet anvisade ett förslagsanslag, hvars belopp med hänsyn till dels antalet delegare i svenska sjuksköterskornas allmänna pensionsförening, dels det för Sophiahemmets sjuksköterskor angifna maximumantal, dels ock till eventuella anspråk från andra pensionsanstalter för sjuksköterskor torde böra bestämmas till 8,000 kronor.

Departementschefen har vidare meddelat, att han, beträffande den utbildning Sophiahemmets skjutsköterskor hade att genomgå, genom en aflemnad promemoria erhållit redogörelse, hvars hufvuddrag vore följande.

Den lägsta åldern för inträde som elev vore 21 år, den högsta 35 år.

Antagen elev måste förbinda sig att stanna vid hemmet under tre år.

Efter en profitid af omkring 1 à 2 månader utvaldes hvarje år de 20 lämpligaste bland aspiranterna till elever i den ordinarie kursen, hvilken vore dels teoretisk och dels praktisk.

Den *teoretiska* undervisningen, som anslöte sig till ett utgifvet kompendium, utgjordes af särskilda kurser, hvarje innefattande omkring 18 föreläsningar, i anatomi, kirurgi, medicin, hygien och sjuksköterskelära. De teoretiska studierna afslutades med examen, när ett år af elevtiden vore tillryggalagdt.

Den *praktiska* kursen genomgives under de fyra å fem första månaderna så långt utrymmet medgåfve på Sophiahemmet. Derpå följde en längre tids vistelse på serafimerlasarettet, der eleverna tjenstgjorde på gynekologiska och ögonafdelningen; på tre af de medicinska afdelningarne och tre af de kirurgiska afdelningarne. I operationsarbetet inginge de vanligen först efter 12 å 18 månaders tjenstgöring. De, som visat sig ega fallenhet för att kunna utbildas till operationssköterskor, erhöle en kurs på 4 till 6 månader och derutöfver. Denna utbildning skedde dels på Sophiahemmets och dels på serafimerlasarettets operationssal. Under tjenstgöringen på serafimerlasarettet erhöle eleverna ledning af de derstädes stationerade afdelningssköterskorna från Sophiahemmet.

Efter 18 månaders elevtjenstgöring pröfvades af den s. k. *elevkomitén*, som bestode af en medlem af styrelsen, föreståndarinnan, instruktionssköterskan och en af sköterskekåren för ett år vald sköterska, hvilka af eleverna, som kunde och borde antagas till *profsköterskor*.

De till profsköterskor antagna eleverna fortsatte sina fackstudier och praktiska öfningar, men på ett sätt, som tillmätte dem mera sjelfständighet och ansvar. Profsköterskor tjenstgjorde på serafimerlasarettets poliklinik och som medhjelparinnor till sköterskan på kirurgiska afdelningen på kronprinsessan Lovisas vårdanstalt. De finge göra natttjänst, vikariera för sköterskor, bestrida enklare privatvård o. s. v.

Mot slutet af de för profskötersketjensten bestämda sex månaderna afgjorde åter elevkomitén, hvilka af profsköterskorna som under det återstående tredje året måtte kunna användas såsom *sköterskor*.

Departementschefen har slutligen anfört, att han för sin egen del måste varmt ansluta sig till det nu framställda förslaget att staten måtte räcka en hjälpande hand för beredande af ålderdomsunderstöd åt sjuksköterskor. Det vore först sedan en jemförelsevis kort tid tillbaka, som teoretiskt och praktiskt utbildade sjuksköterskor här i landet funnits i något afsevärdt antal. Departementschefen åberopade det goda vitsord, den sakkunniga myndigheten, medicinalstyrelsen, lemnat rörande dessa sjuksköterskors framgångsrika verksamhet å det omfattande arbetsfält, som erbjöde sig för dem. Om det också i främsta rummet vore de offentliga sjukhusen och andra sjukvårdsinrättningar, som toge de utbildade sjuksköterskornas krafter i anspråk, så hade dock äfven lands- ting samt stads- och landkommuner börjat i allt större omfattning och till obestriddig nytta anställa utbildade sjuksköterskor för den mera

enskilda sjukvården, i all synnerhet för bekämpande af de epidemiska sjukdomarne.

Sådan tjenstgöring vore uppenbarligen mycket utslitande och kräfde i ovanligt hög grad hängifvenhet och sjelfuppoftning af yrkets utöfvare. Det syntes då vara en synnerligen värdig uppgift för staten att i sin mån bidraga dertill, att åtminstone en någorlunda bekymmerfri ålderdom bereddessa i den sanna välgörenhetens tjenst arbetande qvinnor. Derigenom skulle ock inträdet på denna bana lättas för mången, som väl kunde känna håg och kraft att såsom sjuksköterska bistå sina likar, men som ryggade tillbaka för utsigten att vid jemförelsevis tidig ålder såsom orkeslös falla andra menniskor eller samhället till last.

Huru stora pensionerna för sjuksköterskorna kunde blifva inom de olika pensionsanstalterna, vore naturligtvis beroende på flere omständigheter, som icke syntes kunna i allo på förhand beräknas. För att lemna någon föreställning derom, i hvilken mån ett statsbidrag af 30 kronor om året till försäkringsafgifterna skulle leda till förhöjning af pensionen, har departementschefen meddelat, att enligt försäkringsbolagens lifräntetabeller för qvinnor en årlig premie af 22 kronor 69 öre, erlagd från fylda 19 år till fylda 49 år, beredde en vid 50 års ålder börjande lifränta af 100 kronor. Begynte inbetalningen först vid fylda 24 år, blefve premien för samma lifränta 31 kronor 48 öre. I intetdera fallet medgäfves någon premieåterbetalning. Det borde således kunna antagas, att det ifrågasatta statsbidraget skulle kunna medföra en höjning af eljest åstadkommen pension med omkring 100 kronor, i bästa fall något mera.

Det vore icke något enastående fall, att Kongl. Maj:t äskade och Riksdagen beviljade bidrag till pensionering af en viss, icke i statens tjenst stående yrkesklass, som kunde anses för det allmänna särskildt gagnelig. I sådant afseende har departementschefen erinrat derom, att Riksdagen på Kongl. Maj:ts förslag år 1896 medgifvit, att af anslaget till högre skolor för qvinlig ungdom finge anvisas ett årligt bidrag till pensionsinrättningen för lärarinnor vid Sveriges högre skolor för qvinlig ungdom, motsvarande högst 10 kronor för hvar och en af de delegare, som erlade årsafgift. Inom nämnda pensionsinrättning utgjordes årsafgiften för lärarinnan af vederbörande skola med 25 kronor och af henne sjelf med 30 kronor, såvida hon vid inträdet i inrättningen icke varit äldre än 25 år, men eljest måste viss retroaktiv afgift erläggas. Pensionen utginge, efter det delegaren fyllt 55 år, med 400 kronor årligen.

På de af statskontoret anförda skäl och då departementschefen

dessutom inhemtat, att efterfrågan på teoretiskt och praktiskt utbildade sjuksköterskor alltjemt så ökades, att ej mindre Sophiahemmets styrelse än äfven andra dylika institutioner vore betänkta på att inom den närmaste framtiden öka det årliga antalet af dem, som utbildades till sjuksköterskor, på grund hvaraf det icke vore möjligt att för närvarande bestämma anslagsbehovets storlek, funne han det ändamålsenligast, om det belopp, som Kongl. Maj:t kunde vilja för ändamålet äska af Riksdagen, föresloges att utgå i form af förslagsanslag.

Mot de af statskontoret föreslagna vilkor för statsbidragets åtnjutande hade departementschefen icke något att erinra, utom att några jemkningar af hufvudsakligen redaktionel art syntes böra vidtagas.

Det vore naturligen viktigt, att behörig kontroll utöfvades deröfver, att de ifrågasatta statsbidragen endast tillgodokomme väl utbildade sjuksköterskor, hvilka ock efter slutad utbildningskurs gjort sjuksköterskans kall till sitt yrke, på det att möjligheten att bekomma statsbidrag till egen pension icke måtte missbrukas på det sätt, att obehöriga personer vunne inträde i de för dylika sjuksköterskor afsedda pensionsanstalter. På sätt förut meddelats, innehölle det af Kongl. Maj:t fastställda reglementet för svenska sjuksköterskornas allmänna pensionsförening nödiga garantier härutinnan; och departementschefen ansåge för sin del, att hvad som i detta hänseende behöfdes vore den af statskontoret föreslagna fordran, att ifrågakommande pensionsanstalt skulle hafva ett af Kongl. Maj:t fastställt reglemente.

Med hänsyn till den stora betydelse i den allmänna helsovårdens intresse, som måste tillmätas sjuksköterskornas verksamhet, samt på grund af öfriga i statsrådsprotokollet anförda skäl anser utskottet anledning förefinnas, att staten i någon mån bidrager till beredande åt dem af lämpligen afvägda pensioner, och torde, i betraktande af denna pensionsfrågas nuvarande läge, detta böra ske på det af Kongl. Maj:t föreslagna sättet, att staten under vissa vilkor lemnar tillskott till särskilda för ändamålet upprättade pensionsanstalter. Två dylika anstalter äro redan bildade, och den ena af dem, svenska sjuksköterskornas allmänna pensionsförening, är så organiserad, att den kan i sig upptaga hvilka sjuksköterskor som helst. Emellertid håller utskottet före, att statens bidrag icke bör utgå för alla de sjuksköterskor, som äro delegare i dylika kassor, utan att sagda bidrag bör begränsas att gälla endast dem, som äro anställda hos landsting eller kommun eller å allmän sjukvårdsinrättning mot åtnjutande af lön eller rätt till ersättning enligt viss taxa. Dessa sjuksköterskors verksamhet torde nemli-

gen i högre grad än de rent privata sjuksköterskornas få anses representera ett allmänt intresse. Utskottet har därför i de för statsbidragets utgående föreslagna villkoren insatt bestämmelse härom.

Hvad derefter vidkommer storleken af statens bidrag, synes det samma kunna lämpligen sättas till 25 kronor, hvilket belopp styrelsen för svenska sjuksköterskornas allmänna pensionsförening också föreslagit. Då, enligt departementschefens meddelande, en premie å 31,48 erlagd från och med fyllda 24 år till och med fyllda 49 år anses kunna bereda en årlig pension från 50 års ålder af 100 kronor, lärer, enligt utskottets mening, äfven om statens fyllnadsbidrag bestämmes till blott 25 kronor, pensionernas belopp, med hänsyn till den tidiga pensionsåldern, få anses blifva tillfredsställande. Då utskottet alltså förordar nedsättning, i förhållande till Kongl. Maj:ts förslag, med $\frac{1}{6}$ af årsbidraget för hvarje sjuksköterska, har utskottet ansett deraf följa, att förslagsanslagets totalbelopp äfven bör med $\frac{1}{6}$ minskas eller, i jemnadt tal, till 6,700 kronor.

I afseende å villkoren för statsbidragets åtnjutande, har utskottet ansett nödigt tillfoga den bestämmelsen, att statsbidrag icke bör utgå för något år, hvarunder sjuksköterskan icke varit i tjenst anstald. Om nemligen en sjuksköterska, sedan hon under det för rätt till pensions erhållande stadgade antal år, exempelvis 12, haft sådan anställning, som utskottet ofvan ansett böra medföra rätt till statsbidrag för hennes pensionering, lemnar sin anställning och under den tid, som återstår, till dess hon vid 50 års ålder blifver pensionsmessig, egnar sig åt annan sysselsättning, synes det icke lämpligt, att staten utgifver bidrag under sistnämnda tidsperiod, då hon icke längre på det sätt, som nu är i fråga, tjenar ett allmänt ändamål. Deremot lärer hon vara oförhindrad att genom egna insättningar fortsätta att öka sitt tillgodohafvande i pensionshänseende.

Enär de för nu ifrågavarande båda pensionsföreningar gällande reglementen stadga olika lång tjenstetid, nemligen resp. 8 och 12 år, för rätt till erhållande af pension, vill utskottet uttala önskvärdheten af att den tid, under hvilken sjuksköterska, för att blifva berättigad till det pensionsbelopp, som kan vara grundadt på statsbidraget, måste hafva varit anstald i sådan tjenst, som utskottet ofvan omförmält, blifver vid alla hithörande pensionsinrättningar bestämd till lika längd, dock minst 12 år.

Emot förslaget i öfriga delar har utskottet icke funnit anledning till anmärkning och hemställer därför,

att Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning

må af Riksdagen på det sätt bifallas, att för beredande af bidrag till sjuksköterskors pensionering må från och med år 1902 å riksstatens tionde hufvudtitel anvisas ett årligt förslagsanslag af 6,700 kronor, att användas under följande vilkor, nemligen:

att statsbidrag endast tillkommer teoretiskt och praktiskt utbildad sjuksköterska, som är hos landsting eller kommun eller å allmän sjukvårdsanstalt anställd mot åtnjutande af lön eller rätt till ersättning enligt taxa och som tillika är delegare i någon för ifrågasvarande ändamål inrättad pensionsanstalt, för hvilken Kongl. Maj:t fastställt reglemente;

att statsbidrag må för hvarje sköterska, äfven om hon är delegare i mera än en dylik anstalt, utgå med högst 25 kronor årligen, dock icke med belopp, öfverstigande hvad som för näst föregående år af eller för sköterskan blifvit i pensionsanstalt insatt, och icke för något år, hvarunder hon icke varit anställd i sådan tjänst, som ofvan sagts;

att styrelsen för sådan pensionsanstalt skall, då densamma önskar komma i åtnjutande af statsbidrag för i anstalten delaktiga sjuksköterskor, till Kongl. Maj:t ingifva ansökning derom, åtföljd af den öfver anstaltens förvaltning och räkenskaper senast afgifna revisionsberättelse samt förteckning öfver de i anstalten delaktiga sjuksköterskor, upptagande beloppet af de insatser, som för det år, revisionsberättelsen afser, blifvit af eller för en hvar af dem gjorda, äfvensom uppgift om hvilka af sjuksköterskorna äro delaktiga äfven i annan dylik pensionsanstalt; samt

att sjuksköterska, som uttager af eller för henne insatt belopp, dervid icke må utbekomma jemväl de bidrag af statsmedel, som för henne utbetalts, utan att dessa böra, på sätt Kongl. Maj:t bestämmer, komma öfriga delegare i pensionsanstalten till godo.

2:o) Under tillstyrkande af bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen, i afseende å kostnaderna för småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalts förvaltning och verksamhet under år 1902, må medgifva:

*Ang. kostna-
den för förvalt-
ningen af
småskolelära-
res m. fl.
ålderdoms-
understöds-
anstalt under
år 1902.*

att Kongl. Maj:t må för nämnda år bestämma de belopp, som för bestridande af anstaltens förvaltningsbestyr blifva erforderliga; samt

att de för berörda förvaltningskostnad och för anstaltens utgifter i öfrigt under nämnda år erforderliga medel må af Kongl. Maj:t, i den mån influtna afgifter icke äro att tillgå, anvisas af tillgängliga statsmedel såsom förskott, att antingen ersättas af berörda afgifter, i den mån de under året ingå, eller, derest sagda afgifter skulle för året befinnas härtill otillräckliga, anmälas till ersättande af Riksdagen.

Ang. delaktighet i småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt för vid landstingsseminarium anställd småskolelärare.

3:o) Uti punkten 3 under denna hufvudtitel har Kongl. Maj:t i statsverkspropositionen föreslagit Riksdagen att medgifva,

att småskolelärare och småskolelärarinnor, hvilka anställdes vid af landsting eller stad, som ej i landsting deltog, anordnad seminarium för bildande af lärare och lärarinnor vid småskolor m. m. och till hvilkas affönande bidrag af allmänna medel utginge, måtte erhålla rätt till understöd från småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt under iakttagande uti tillämpliga delar af det för anstalten gällande reglemente och med vilkor att vederbörande seminariestyrelse erlade de afgifter till anstalten, som enligt reglementet borde för lärarne och lärarinnorna utgå; samt

att lärarne och lärarinnorna måtte få räkna tienstgöringen vid landstingsseminariernas öfningsskolor sig till godo för rätten till uppflyttning i högre lönegrad.

Till statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 21 december 1900 har i denna fråga departementschefen anført följande:

»Genom nådiga kungörelsen den 9 augusti 1884 förordnades, att lärare och lärarinnor vid de af landsting inrättade seminarier för bildande af småskolelärare och lärarinnor skulle erhålla rätt till tienstårsberäkning och pension från folkskolelärares pensionsinrättning lika med folkskolelärare, under vilkor: att seminariet såväl i afseende på undervisningstid som i öfrigt vore ordnad i full öfverensstämmelse med föreskrifterna i nådiga kungörelsen den 11 januari 1878 (nu nådiga stadgan den 28 maj 1897); att seminariet ställdes under en särskild, af vederbörande landsting utsedd styrelse, bestående af minst tre personer, hvilken egde att antaga och afskeda seminariets lärare och lärarinnor samt till pensionsinrättningen skulle erlägga stadgade pensionsavgifter för de läraretjenster vid seminariet, som vore delaktiga i inrättningen,

och lemna föreskrifna årsuppgifter; samt att de läraretjenster, för hvilka seminariets styrelse kunde erhålla delaktighet i pensionsinrättningen, i afseende på lärares kompetens och löneförmåner vore likställda med ordinarie läraretjenster vid folkskola; och skulle i öfrigt pensionsinrättningens reglemente i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Vid 1897 års riksdag väcktes inom Första Kammaren motion om rätt för småskolelärare och småskolelärarinnor vid de med landstingsseminarier förenade öfningsskolor till delaktighet i småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt. Motionären anförde, bland annat: Genom nådiga kungörelsen af den 9 augusti 1884 hade folkskolelärare och lärarinnor vid af landsting inrättade seminarier erhållit rätt till delaktighet i folkskolelärares pensionsinrättning. I den Riksdagens skrivelse, som föranlett samma kungörelse (år 1882, skrivelsen n:o 63), hade Riksdagen erinrat, att flere landsting, i öfverensstämmelse med kungörelse af den 11 juni 1878, inrättat seminarier för utbildande af lärare och lärarinnor för småskolor, men att det, för att göra det möjligt att till lärare och lärarinnor vid dessa anstalter erhålla kunniga och skickliga personer, vore af vigt, att tjenstetiden vid dylikt seminarium i afseende å tjänstårsberäkning och pensionsrätt räknades dem till godo, liksom om de tjenstgjort vid folkskola. Hvad Riksdagen sålunda anført borde hafva sin tillämpning äfven på småskolelärare och småskolelärarinnor vid de med seminarierna förenade öfningsskolorna, hvad beträffade rätt till delaktighet i småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt. Emellertid vore dessa lärare, äfven om de kunde förete examensbetyg från något under offentlig kontroll stående seminarium, icke berättigade till denna delaktighet. Dock vore deras verksamhet vid nyssnämnda öfningsskolor icke mindre magtpåliggande än deras kamraters vid de vanliga småskolorna. De med landstingsseminarierna förenade öfningsskolorna vore nödvändiga för att bereda seminarieelerverna tillfälle till praktisk utbildning; de borde i sin egenskap af småskolor vara ett slags mönsterskolor i sin ort och förutsatte därför hos lärarne en god undervisningsskicklighet; de stöde under en synnerligen noggrann kontroll af seminariernas styrelser och föreståndare; de beredde slutligen den första undervisningen åt en mängd barn, för hvilka, derest dessa öfningsskolor ej funnes, måste beredas tillträde till de vanliga småskolorna, hvilkas antal och lärarekrafter i följd deraf måste ökas. Att den ekonomiska ställningen under sådana förhållanden skulle ställas bekymmersammare för lärare och lärarinnor vid dessa öfningsskolor än för lärare vid småskolorna, kunde ej vara öfverensstämmande med billighet och rättvisa. Uppenbart vore äfven, att personer med småskole-

lärarekompetens icke gerna skulle söka anställning vid dessa öfningskolor, enär en tjänstgöring vid dem icke berättigade till ålderdomsunderstöd.

På grund af hvad motionären sålunda anfört, hemstälde han, att Riksdagen ville besluta, att småskolelärare och lärarinnor vid de öfningskolor, som vore förenade med de af landsting inrättade seminarier för bildande af småskolelärare och småskolelärarinnor, berättigades att räkna sig till godo sin tjänstetid vid dessa öfningskolor med afseende på tjänstår och rätt till understöd i småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt, liksom om de vid småskolor tjänstgjort, hvarvid tjänstetid och undervisningstid borde beräknas i öfverensstämmelse med föreskriften i § 10 af Kongl. Maj:ts reglemente för samma anstalt den 22 juni 1892 — under vilkor att vederbörande seminariestyrelse erlade de afgifter till anstalten, som enligt samma reglemente borde för lärare-tjänsterna utgå, äfvensom för öfrigt i tillämpliga delar iakttog reglementets föreskrifter; hvarjemte motionären, för den händelse Riksdagen icke skulle vilja fatta ett beslut förr än officiel utredning föreläge, alternativt hemstälde, att Riksdagen ville besluta att hos Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t, efter verkställd utredning af frågan, till Riksdagen afgifva framställning i ofvan omförmälda syfte.

Statsutskottet tillstyrkte emellertid, att motionen icke måtte föranleda någon Riksdagens åtgärd. Som skäl härtill anförde utskottet: att enär Riksdagen redan för de folkskolelärare och lärarinnor, som anställdes vid ifrågavarande öfningskolor, medgifvit rätt till delaktighet i folkskolelärares pensionsinrättning, och vid åtskilliga af berörda öfningskolor jemväl anstälts folkskolelärare och folkskolelärarinnor samt vid några af dessa skolor anställda småskolelärarinnor redan hade rätt till delaktighet i småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt på grund deraf att ifrågavarande skolor vore kommunala småskolor, som på samma gång användes såsom öfningskolor för utbildande af småskolelärarinnor, utskottet icke funnit skäl tillstyrka Riksdagen vidtaga den af motionären föreslagna åtgärden, hvilken innebure ett afsteg från en af de viktigaste grunderna för berörda ålderdomsunderstödsanstalt, nemligen den, att endast de lärare och lärarinnor vid småskolor vore berättigade till understöd från anstalten, för hvilkas aflönande tillskott af allmänna medel åtnjötes; samt att härtill komme, att det syntes utskottet vara för småskolelärareseminariernas uppgift att utbilda lärare och lärarinnor vid småskolor fördelaktigare att, såsom redan flerstädes skedde, vid de med seminarierna förenade öfningskolorna använda folkskolelärare och lärarinnor, hvarförutom, der småskolelärarinnor an-

vändes, dessa i allmänhet hade bättre löneförmåner än de vid vanliga småskolor anställda småskolelärarinnor.

I enlighet med statsutskottets hemställan blef omförmälda motion af Riksdagen afslagen.

Sedan emellertid Riksdagen påföljande år, med anledning af Kongl. Maj:ts framställning, medgifvit, att bidrag af allmänna medel finge utgå till aflönande af de folkskole- och småskolelärare och lärarinnor, hvilka vore anställda vid af landsting eller stad, som ej i landsting deltog, anordnadt seminarium för bildande af lärare och lärarinnor vid småskola m. m., blef genom nådig kungörelse den 27 maj 1898 förordnadt, att landsting eller stad, som ej i landsting deltog, egde att till aflönande af lärare och lärarinnor vid af landstinget eller staden inrättadt seminarium för bildande af lärare och lärarinnor vid småskola och mindre folkskola eller af biträdande lärare eller lärarinna vid folkskola uppbära bidrag af allmänna medel enligt samma grunder, som gälde med afseende på de lönetillskott, hvilka af statsmedel utginge till skoldistrikt för aflönande af lärare och lärarinnor vid distriktets folk- och småskola, under vilkor: att seminariet vore ordnadt i öfverensstämmelse med gällande föreskrifter angående pröfning vid under offentlig kontroll stående seminarium för anställning som lärare vid småskola och mindre folkskola eller som biträdande lärare vid folkskola; att seminariet vore stäldt under en särskild, af vederbörande landsting eller stad utsedd, af minst tre personer bestående styrelse, hvilken egde att antaga och afskeda seminariets lärare och lärarinnor; att lärarne och lärarinnorna hade samma behörighet, som, derest distrikt skulle ega rätt till statsbidrag till lärares och lärarinnors aflöning, fordrades för anställning vid folkskola eller småskola; att seminariets lärare och lärarinnor egde minst lika stora löneförmåner som dem, hvilka vore stadgade för lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor; att lärarne och lärarinnorna tjenstgjorde vid seminariet eller dess öfningsskola minst 34½ veckor årligen och minst 20 timmar i veckan; samt att lärarne liksom lärarinnorna vore anställda med ömsesidig rätt till uppsägning på viss tid.

Enligt denna kungörelse kunna således landsting och stad, som ej i landsting deltaga, till aflönande af lärare och lärarinnor vid af dem anordnadt seminarium för bildande af lärare och lärarinnor vid småskolan erhålla bidrag af statsmedel, vare sig att ifrågavarande lärare och lärarinnor hafva samma behörighet och minst samma löneförmåner som folkskolelärare och folkskolelärarinnor eller de ega den kompetens och minst de löneförmåner, som äro föreskrifna för lärare och lärarinnor vid småskola.

Fortfarande hafva emellertid af dessa lärare och lärarinnor endast folkskolelärare och folkskolelärarinnor rätt till pension. Genom nyssnämnda nådiga kungörelse den 27 maj 1898 blef dock ett af de viktigaste skäl, som föranledde Riksdagens afslag å omfördälda motion, undanröjdt. Anställandet af småskolelärare och småskolelärarinnor vid ifrågavarande öfningsskolor har nu fått ett visst berättigande derigenom, att bidrag af allmänna medel få utgå till deras aflönande, och det synes därför billigt och följdriktigt, att de äfven få rätt till ålderdomsunderstöd i likhet med de småskolelärare och småskolelärarinnor, som tjenstgöra vid småskolorna i de särskilda skoldistrikten. Visserligen torde det i allmänhet vara förmånligare att vid småskolelärareseminiariernas öfningsskolor anställa personer, som aflagt folkskoleläraresexamen, än sådana, som endast vunnit kompetens till småskolelärare; men då det medför mindre kostnader att anställa småskolelärare och småskolelärarinnor och då det visat sig, att äfven sådana kunna med framgång handhafva ifrågavarande befattningar, vore det obilligt att för landstingsseminariernas styrelser försvåra anställandet vid öfningsskolorna af dugande småskolelärare och småskolelärarinnor genom att förneka dessa att komma i åtnjutande af understöd från småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt.

Erhålla sådana lärare och lärarinnor vid landstingsseminariernas öfningsskolor rätt att bekomma understöd från nämnda anstalt, pålägger man ej dermed anstalten någon nämnvärd ekonomisk börda. Äfven om ett landstingsseminarium anordnades i hvarje län och en småskolelärare anställdes vid öfningsskolan vid hvar och ett af dessa seminarier, skulle antalet af de lärare, hvarom här är fråga, komma att uppgå till allenast tjugufyra. För närvarande är antalet af dylika lärare betydligt mindre. Enligt uppgifter från landtränterierna utbetalades under år 1899 bidrag af allmänna medel till aflönande endast af tre vid landstingsseminarierna anställda småskolelärare.

De afgifter till ålderdomsunderstödsanstalten, som de särskilda skoldistrikten, enligt § 3 i nådiga reglementet för småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt den 22 juni 1892, äro skyldiga att erlägga, skulle, om ifrågavarande lärare erhålla rätt till understöd från nämnda anstalt, landstingen utgifva för de småskolelärare, till hvilkas aflönande landstingen äro berättigade att erhålla bidrag af allmänna medel.

Det för anstalten gällande reglemente borde naturligtvis i tillämpliga delar följas, äfven då fråga vore om understöd till småskolelärare och småskolelärarinnor vid landstingsseminarierna.

Men för att förmå dugande personer att taga anställning vid

landstingsseminariums öfningskola är det ej nog dermed, att de erhålla rätt till ålderdomsunderstöd, utan de böra derjemte få räkna tjänstgöringen vid dessa skolor sig till godo för rätten att bekomma ålders-tillägg.»

Vid det förhållande, att, genom den i öfverensstämmelse med Riksdagens år 1898 fattade beslut af Kongl. Maj:t den 27 maj samma år utfärdade kungörelse angående statsbidrag till aflönande af lärare eller lärarinnor vid nu ifrågavarande seminarier, det förnämsta hinder, som Riksdagen år 1897 ansåg föreligga mot bifall till en motion i liknande syfte som Kongl. Maj:ts nu föreliggande förslag, torde hafva blifvit undanröjdt, finner utskottet, med hänsyn jemväl till hvad i statsrådsprotokollet blifvit i öfrigt till stöd för framställningen anfördt, sig böra biträda densamma, och får därför hemställa,

att Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande förslag må vinna Riksdagens bifall.

4:o) Kongl. Maj:t har i punkten 4 under denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att för beredande af delaktighet i lärarnes vid elementarläroverken enke- och pupillkassa åt innehafvarne af 15 nya lektors- och 65 nya adjunksbefattningar vid de allmänna läroverken samt 1 rektors- och 3 lektorsbefattningar vid tekniska elementarskolan i Hernösand bevilja ett belopp af 9,965 kronor till höjning af det såsom bidrag till pensionering af enkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m. för närvarande utgående belopp 69,851 kronor.

Ang. bidrag till lärarnes vid elementarläroverken enke- och pupillkassa.

[4]

Öfver denna framställning, som står i samband med en af Kongl. Maj:t under åttonde hufvudtiteln gjord framställning om ökning af antalet ordinarie lärarebefattningar vid de allmänna läroverken och vid tekniska elementarskolan i Hernösand, kommer utskottet att framdeles afgifva utlåtande; hvilket utskottet härmed skolat för Riksdagen

anmäla.

5:o) Uti två inom riksdagen väckta motioner hafva inom Första Kammaren herr *P. M. Söderberg* (motion n:o 7) och inom Andra Kam-maren herr *J. W. Spånberg*, med hvilken friherre *I. von Knorring* instämt, (motion n:o 22) sammanstämmande föreslagit, att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t, efter anställd

Angående två inom Riksdagen väckta motioner.

utredning, inkomma till nästa Riksdag med förslag till lämplig förhöjning af lärarens vid högre folkskola maximidelaktighetsbelopp i folkskolelärarnes pensionsinrättning.

Beträffande den utredning i frågan, som motionärerna förebragt, och de skäl, hvilka de till stöd för sitt förslag anfört, tillåter sig utskottet att hänvisa till sjelfva motionerna, hvilka i hufvudsak äro med hvarandra lika lydande.

Upprepade gånger hafva, på sätt motionärerna jemväl erinrat, framställningar hos Riksdagen gjorts om höjande af högsta delaktighetsbeloppet i folkskolelärarnes pensionsinrättning. Dessa framställningar hafva emellertid städse af Riksdagen afslagits. Deremot har Riksdagen behjertat de lägre aflönade folkskolelärarnes intressen genom att bereda dem dels vid 1898 års riksdag ett andra ålderstillägg å 100 kronor och dels vid 1900 års riksdag ett tredje ålderstillägg, likaledes å 100 kronor, hvarjemte vid sistnämnda riksdag jemväl beslöts, att rätt till kofoder skulle upphöra och begynnelselönen i stället höjas med 100 kronor till 700 kronor. Enligt dessa medgifvanden kommer numera hvarje folkskolelärare att, sedan de tre ålderstilläggen intjenats, vinna högsta delaktighet i pensionsinrättningen, nemligen för 1,000 kronor. För genomförande af den ökade pensionering, som häraf blifver en följd, har det ordinarie årliga anslaget till sagda pensionsinrättning måst höjas vid 1898 års riksdag med 50,000 kronor och vid 1900 års riksdag med ytterligare 120,000 kronor. Enär pensionsinrättningens ekonomiska ställning befunnits mindre tillfredsställande, nödgades Riksdagen derjemte år 1898 till tryggande af densamma öka berörda anslag med 95,000 kronor utöfver ofvannämnda 50,000 kronor, hvadan den sammanlagda ökningen vid dessa tre riksdagar belöpt sig till 265,000 kronor.

Under sådana förhållanden synes man vara manad till största försigtighet vid bedömandet af frågor, som kunna innebära ytterligare höjning af statens kostnader för folkskolelärarepersonalens pensionering. Och att Riksdagen då skulle för de nu ifrågavarande lärarne vid högre folkskolor, hvilkas antal är jämförelsevis ringa, och som ingalunda torde vara de, som åtnjuta de högsta aflöningarna bland folkskolelärarepersonalen, ställa i utsigt en sådan höjning, som motionärerna ifrågasatt, anser utskottet icke vara tillrådligt, helst någon utredning angående de ökade kostnader, som af en dylik höjning skulle för statsverket uppstå, icke föreligger. Då dertill kommer, att de högre folkskolorna icke vunnit någon lifligare anslutning inom landet, utan blifvit ersatta med andra skolformer, kan utskottet icke tillstyrka, att för ifrågavarande

lärares skull vidtages en åtgärd, som måhända skulle hafva till indirekt följd en allmän höjning af delaktighetsbeloppet och derigenom högst betydligt ökade utgifter för statsverket. Utskottet hemställer därför,

att herr Söderbergs och herr Spånbergs ifråga-
varande motioner icke må af Riksdagen bifallas.

6:o) Uti en den 15 sistlidne februari till Riksdagen aflåten proposition (n:o 43) har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva sådan ändring i den för flottans pensionskassa gällande stat, att kammar-skrifvarens lön, som, enligt nu gällande bestämmelser, efter 5 års tjenstgöring i samma grad ökades med 500 kronor, måtte efter 10 års välvitsordad tjenstgöring i denna grad ökas med ytterligare 500 kronor, att utgå och beräknas på samma sätt som det första ålderstillägget, eller från och med året näst efter det, under hvilket den för ålderstilläggets erhållande föreskrifna tjenstetid blifvit uppnådd.

*Ang. ett andra
ålderstillägg
åt kammar-
skrifvaren vid
flottans pen-
sionskassa.*

Enligt hvad af det vid propositionen fogade statsrådsprotokoll öfver sjöförvarsärenden för nämnda dag inhemtas, har departementschefen då föredragit en af direktionen öfver flottans pensionskassa till Kongl. Maj:t stäld skrifvelse den 20 augusti 1900, deruti direktionen gjort framställning om beredande af rätt till ett andra ålderstillägg för den vid kassan anstälde kammarskrifvaren, och har departementschefen härvid anført, att enligt den af Kongl. Maj:t den 22 januari 1892 fastställda stat för flottans pensionskassa tillkomme den vid kassan anstälde kammarskrifvaren följande aflöningsförmåner: lön 1,200 kronor, tjenstgöringspenningar 300 kronor samt, efter 5 års tjenstgöring, en tillökning i lönen af 500 kronor. Samma förmåner hade tillkommit denne tjensteman såsom kammarskrifvare vid amiralitetskrigsmanskassan enligt den före sistnämnda dag gällande staten för amiralitetskrigsmanskassan.

Vid den tidpunkt, då nyssnämnda stat för flottans pensionskassa fastställdes, hade kammarskrifvaren vid kassan beträffande aflöningsförmåner varit likställd med de vid flottans stationer anställda kammarskrifvarne, hvilka åtnjutit 1,200 kronor i lön och 300 kronor i tjenstgöringspenningar samt varit berättigade till en lönetillökning af 500 kronor efter 5 års tjenstgöring. Härutiinnan hade emellertid år 1899 skett en ändring, i det att kammarskrifvarne vid flottans stationer, på grund af Riksdagens bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, tillerkänts rätt till ett andra ålderstillägg efter 10 års tjenstgöring.

Den nuvarande innebafvaren af kammarskrifvarebefattningen vid

flottans pensionskassa, hvilken tjänsteman utnämnts till sin befattning den 16 november 1891, skulle, enligt hvad direktionen meddelat, derest en dylik bestämmelse som den nyss angifna beträffande kammarskrifvare, tillhörande flottans civilstat, vore på honom tillämplig, vara berättigad till ett andra ålderstillägg från och med ingången af år 1902.

Med stöd af nu anförda förhållanden och på det att kammarskrifvaren vid flottans pensionskassa måtte i förevarande hänseende blifva likställd med sina vederlikar vid flottan, hade direktionen hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för beredande af rätt till ett andra ålderstillägg å 500 kronor jemväl för kammarskrifvaren vid flottans pensionskassa.

Då Riksdagen år 1879 bifallit Kongl. Maj:ts framställning om pensionsrätt för löntagare å amiralitetskrigsmanskassans stat, hade Riksdagen dervid fäst det förbehåll, bland annat, att den för samma löntagare då gällande stat icke finge, hvad anginge beloppet af de till dem utgående löner, tillökas eller förhöjas, med mindre Riksdagen medgäfvit en sådan förändring. I följd häraf erfordrades, ehuru det nu ifrågasatta ålderstillägget skulle, likasom öfriga aflöningsförmåner för kassans tjänstemän, utgå af kassans medel, Riksdagens bifall för genomförande af den utaf direktionen föreslagna förändringen.

Departementschefen hade vidare anført, att han för egen del i likhet med direktionen funne det vara billigt, att ifrågavarande tjänsteman, hvilken i öfrigt vore likställd med de flottans civilstat tillhörande kammarskrifvarne och hvilkens tjänstgöring syntes vara fullt lika magtpåliggande som desses, jemväl erhöles den förmån af ett andra ålderstillägg, som numera tillkomme de sistnämnde.

Hvad i statsrådsprotokollet sålunda åberopats och anförts finner utskottet utgöra fullt skäl för medgifvande, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, af ett andra ålderstillägg åt ifrågavarande tjänsteman, och hemställer utskottet därför,

att Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning må vinna Riksdagens bifall.

Angående anslagen under pensionsstaten.

7:o) I afseende å öfriga anslag under pensionsstaten har någon förändring icke föreslagits, och får utskottet hemställa,

att samtliga de anslag under pensionsstaten, i afseende å hvilka förändring icke blifvit härofvän ifrågasatt, må i riksstaten för år 1902 upptagas med oförändrade belopp.

Allmänna indragningsstaten.

8:o) Uti två inom Riksdagen väckta, i afseende å yrkandet och motiveringen lika lydande motioner hafva herr *P. Hansson* i motionen n:o 12 inom Första Kammaren samt herr *C. W. Hultstein* i motionen n:o 40 inom Andra Kammaren föreslagit, att Riksdagen måtte bevilja förre godsegaren *Frithiof Sandberg*, nu boende i Helsingborg, skadestånd för mot honom den 14 juni 1877 af benådad lifstidsfånge begånget våld antingen en ersättning en gång för alla af 10,000 kronor eller ock en årlig pension under hans återstående lifstid af 1,000 kronor.

*Angående två
inom Riks-
dagen väckta
motioner.*

I afseende å de skäl, motionärerna anført till stöd för nämnda framställning, tillåter sig utskottet hänvisa till sjelfva motionerna, af hvilka den af herr Hansson väckta är åtföljd af, förutom samma bilagor, som förefinnas till herr Hultsteins motion, jemväl prestbetyg, utvisande, bland annat, storleken af Sandbergs familj, äfvensom ransakningshandlingarna angående det mot Sandberg föröfvade öfvervåld.

Den af motionärerna uttalade grundsats, att, om staten återskänker en lifstidsfånge friheten, staten bör åtaga sig att ersätta all den skada, som den benådade genom brottsliga handlingar kan komma att tillfoga enskilda samhällsmedlemmar, kan utskottet icke tillerkänna giltighet, enär dylika fångar icke torde lösgifvas, om icke deras visade uppförande och andra omständigheter gifva tillräcklig anledning antaga, att deras sinnesart vunnit erforderlig förbättring. Bland de skäl, som motionärerna i öfrigt åberopat, anser utskottet, att någon, ehuru, enligt utskottets mening, dock icke afgörande betydelse endast skulle möjligen kunna tillmätas den omständighet, att Sandberg tillfogats de ifrågasvarande skadorna under det att han i egenskap af tillsyningsman öfver försvarslösa personer varit i tjenstutöfning stadd. Emellertid torde den omständighet, att det icke befunnits erforderligt att tidigare än nu skett framställa anspråk på godtgörelse derfor utgöra tillräcklig anledning att icke nu, sedan mer än 23 år förflutit från våldets undergående, bevilja dylik godtgörelse. Utskottet får af dessa skäl hemställa,

att herr Hanssons och herr Hultsteins ifrågasvarande motioner icke må af Riksdagen bifallas.

Ang. pension
 åt förre arbetaren
 vid Oscar-Fredriksborgs-
 fästningsbyggnad
 J. R. Bjurström.

[5.]

9:o) Kongl. Maj:t har i punkten 5 under denna hufvudtitel i statsverkspropositionen föreslagit, att Riksdagen måtte medgifva, att vid Oscar-Fredriksborgs fästningsbyggnad såsom bergsprängare förut anstälde arbetaren *Johan Richard Bjurström* måtte under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 200 kronor att utgå från och med början af år 1900.

Till statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 7 december 1900 har departementschefen i detta ärende anfört följande (sid. 58—60):

»Uti skrifvelse af den 6 mars innevarande år har arméförvaltningen å fortifikations- och civila departementen, med tillstyrkan af nådigt bifall, till Kongl. Maj:ts pröfning öfverlemnat en af chefen för fortifikationen gjord underdånig framställning om beredande af pension å allmänna indragningsstaten från och med innevarande år åt bergsprängaren *Johan Richard Bjurström*, hvilken genom olyckshändelse blifvit svårt skadad under arbete för kronans räkning; varande härvid fogade prest- och läkarebetyg för *Bjurström* samt en af vederbörande arbetsbefälhafvare afgifven rapport om förloppet vid omförmälda tilldragelse.

Af dessa handlingar inhemtas hufvudsakligen:

att *Bjurström*, som är född den 26 april 1869 och gift, den 17 oktober 1899 erhållit anställning vid befästningsarbetena å *Fredriksborgsplatån* samt påföljande dag, då han jemte två andra bergsprängare, af hvilka den ene, arbetsförman, varit sysselsatt med urbränning af ett 4 fot djupt borrhål, blifvit svårt skadad i högra handen till följd af att sprängskottet gått af, innan *Bjurström* hunnit aflägsna sig från platsen;

att, enligt arbetsbefälhafvarens rapport om olyckshändelsen, orsaken till olyckan vore att tillskrifva *Bjurströms* misstag om tiden för explosionens inträffande, enär han varit så uteslutande upptagen af det arbete, som rörde urbränningen, att han icke beräknat den tid, stubintråden hade att brinna, innan den var slut;

att, enligt intyg af underkirurgen vid serafimerlasarettet *I. Lönnberg*, *Bjurström* vårdats å lasarettets kirurgiska afdelning från den 18 oktober till den 22 december 1899, hvarvid utrönts, att skottet träffat insidan af högra handen, som söndersargats, så att endast tummen, ehuru i något skadadt skick, kunnat vid amputation bibehållas, samt att det qvarstående lyte, *Bjurström* lidit, utgjordes af förlust af hela högra handen utom tummen, hvars rörlighet dock vore betydligt in-

skränkt, om ock dess kraft vore rätt god, till följd hvaraf med stöd af de ungefärliga beräkningar, hvilka svenska olycksfallförsäkringsbolag begagnade, Bjurströms invaliditetsgrad borde uppskattas till 40 å 50 procent af hans arbetsförmåga;

samt att chefen för fortifikationen uti sin underdåniga framställning hemställt, att, då den olyckshändelse, hvaraf Bjurström drabbats, syntes hafva gjort honom till invaliditetsgrad jemförlig med en vid Karlsborgs fästningsbyggnad förut anställd arbetare August Johansson, hvilken den 29 mars 1899 under arbete å Varberget blifvit skadad i venstra benet, så att detsamma måst amputeras, pensionen för Bjurström måtte bestämmas till enahanda belopp, som vid senaste riksdag föreslagits för bemälda Johansson, eller 300 kronor.

Uti häröfver infordradt utlåtande har statskontoret andragit, att, enligt det vid nästföregående riksdag framlagda förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbetet, arbetsgifvare skulle vara pliktig att efter vissa närmare angifna grunder utgifva ersättning, der arbetare skadats till följd af olycksfall i arbetet och han ej uppsåtligen eller genom grof vårdslöshet sjelf ådragit sig skadan. Sålunda skulle, om olycksfallet medfört för framtiden bestående förlust eller minskning af arbetsförmågan, i ersättning utgivas en årlig lifränta, i förra fallet å 300 kronor och i senare fallet å det lägre belopp, som svarade emot arbetsförmågans minskning. Derest dessa grunder för arbetsgifvares ersättningsskyldighet tillämpades på nu föreliggande fall, syntes det statskontoret, som borde Bjurström hafva att af staten påräkna en årlig lifränta af 150 kronor, hvilket belopp statskontoret därför hemstälde, måtte af Riksdagen begäras såsom pension åt Bjurström för hans återstående lifstid, att utgå från och med 1900 års ingång.

På grund af hvad sålunda förekommit och då jag, vid det förhållande att Bjurström genom berörda olyckshändelse mistat högra handen, anser hans invaliditetsgrad böra uppskattas till något högre procent af hans arbetsförmåga än den af statskontoret beräknade, men jag å andra sidan icke kan till fullo biträda det af chefen för fortifikationen i ämnet afgifna förslag, får jag härmed i underdånighet hemställa, det Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva,

att vid Oscar-Fredriksborgs fästningsbyggnad såsom bergsprängare förut anstälde arbetaren Johan Richard Bjurström må under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 200 kronor, att utgå från och med början af år 1900.»

Utskottet, som anser pension af statsmedel böra beredas ifrågavarande under arbete i statens tjenst genom olyckshändelse svårt skadade arbetare, och som icke har något att emot pensionens föreslagna belopp erinra, hemställer,

att Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning må vinna Riksdagens bifall.

Ang. pension
för smedsmästaren J. J.
Lundberg.
[6]

10:o) Uti punkten 6 under denna hufvudtitel har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att medgifva, att smedsmästaren, föreståndaren för Svea ingenjörbataljons smides-, fil- och plåtslagareverkstäder *Johannes Jonsson Lundberg* måtte från och med månaden näst efter den, då han blefve från sin befattning entledigad, under sin återstående lifstid åtnjuta pension från allmänna indragningsstaten till belopp af 750 kronor årligen.

Till statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 21 december 1900 har departementschefen i detta ämne anfört följande:

»Hos Kongl. Maj:t har chefen för fortifikationen i underdånig skrifvelse den 13 nästlidne november anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes hos Riksdagen göra framställning om beviljande af pension å allmänna indragningsstaten för smedsmästaren, föreståndaren för Svea ingenjörbataljons smides-, fil- och plåtslagareverkstäder *Johannes Jonsson Lundberg*, dervid nämnde chef, med bifogande af prest- och läkarebetyg för *Lundberg* jemte intyg om hans ekonomiska ställning, samt under erinran, att innevarande års Riksdag tillerkänt murmästaren vid Karlsborgs fästningsbyggnad *N. J. Nilsson* en pension af 750 kronor, motsvarande hälften af hans kontanta aflöning, hemställt, att pensionen för *Lundberg*, hvilken uppbure ett årligt arfvode af 1,800 kronor, måtte föreslås till 900 kronor för år, att utgå från och med månaden näst efter den, då han blefve från sin befattning entledigad.

Till stöd för denna framställning har chefen för fortifikationen antört, att *Lundberg*, som vore född den 8 april 1837 och således öfver 63 år gammal, i nära 24 år varit anställd såsom föreståndare samt lärare i smedsyrket vid ofvannämnda verkstäder med skyldighet att äfven sjelf deltaga i alla förekommande arbeten; att han under denna sin långa tjenstetid utbildat ett stort antal handtverkssoldater i smedsyrket samt äfven i öfrigt varit staten till stor nytta vid fältingeniörmaterielens tillverkning och underhåll; att han af sitt arbetsbefäl erhållit vitsord om framstående yrkesskicklighet, nit och pligttröhet i

sitt synnerligen ansträngande arbete samt om ett i allo hedrande uppförande; att hans aflöning, som under de senaste elfva åren utgjort 1,800 kronor om året, icke möjliggjort några besparingar till skydd mot nöd och bekymmer på alderdomen, hvarför han, som jemväl haft hustru att försörja, befunne sig i obemedlade omständigheter; samt att utöfvandet af ofvanberörda verksamhet haft så menligt inflytande på hans helstillstånd, att han för framtiden vore otjenstbar.

Uti häröfver infor dradt och den 22 sistlidne november afgifvet underdånigt utlåtande har statskontoret anført, att, då Lundberg numera enligt vederbörande läkares intyg vore utspliten och hädanefter otjenstbar samt dessutom befunne sig i obemedlade omständigheter, statskontoret ansåge staten böra lemna Lundberg något bidrag till underhåll för hans återstående dagar, i följd hvaraf statskontoret, som likväl med afseende å Lundbergs jemförelsevis korta tjenstetid funne hans pension icke böra sättas till högre belopp än det, som beviljats förbemalde Nilsson, eller 750 kronor, tillstyrkte propositions aflåtande till Riksdagen om beviljande af pension åt Lundberg å sistnämnda belopp.»

På grund af hvad sålunda förekommit och staten, lika litet som en enskild husbonde, torde kunna undandraga sig att lemna nödigt underhåll åt en gammal och pligttrogen tjenare, sedan denne till följd af ålder och sjuklighet icke vidare förmår att sjelf bidraga till sitt uppehälle, har departementschefen, som ansåge pensionsbeloppet skäpligen kunna sättas till det af statskontoret föreslagna, hemställt om aflåtande af nu förevarande framställning.

Ehuruväl Lundberg hvarken i afseende på lefnadsålder eller antal tjenstår torde kunna anses hafva till fullo uppfyllt betingelserna för erhållande af pension, har likväl utskottet i betraktande af hans väl vitsordade tjenstgöring samt med hänsyn dertill, att han numera är otjenstbar, och detta förhållande, enligt hvad chefen för fortifikationen upplyst, föranledts genom menligt inflytande på hans helsa af hans verksamhet i statens tjenst, ansett sig böra tillstyrka, att pension måtte med det af Kongl. Maj:t föreslagna belopp Lundberg beredas; och får utskottet därför hemställa,

att Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning må af Riksdagen bifallas.

11:o) Kongl. Maj:t har i punkten 7 under denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen medgifva, att länsmanen i Daga härad af Södermanlands län *Erik Adolf Näsström* måtte för sin återstående lifstid å all-

Ang. pension för länsmanen E. A. Näsström.

männa indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 900 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, hvarunder han erhöles afsked.

Statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 21 december 1900 innehåller i detta ämne följande (sid. 26—27):

Departementschefen föredrog en af länsmanen i Daga härad af Södermanlands län Erik Adolf Näsström till Kongl. Maj:t stäld, af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i nämnda län med skrifvelse den 22 augusti 1900 insänd ansökning, att, enär han alltsedan den 1 oktober 1893 till följd af sjukdom varit tjänstledig och enligt ansökningen bifogadt läkarebetyg på grund af kronisk sjukdom vore för all framtid oförmögen att sköta sin tjänst, Kongl. Maj:t täcktes åt honom utverka pension med vilkor att han från tjänsten afginge.

Af handlingarne i ärendet inhemtades, att Näsström, som vore född den 8 mars 1842, antagits till extra ordinarie landskontorist i Södermanlands län den 16 februari 1874, befordrats till ordinarie landskontorist derstädes den 24 december 1878 samt utnämnts till sin nu innehafvande länsmanstjänst den 25 september 1886; att han alltifrån den 1 oktober 1893 åtnjutit ständigt tjänstledighet på grund af sjukdom; samt att, enligt ett ytterligare af Kongl. Maj:ts befallningshafvande infordradt, utaf extra provinsialläkaren A. G. Nyblin den 18 september 1900 utfärdadt betyg, Näsström på grund af den kroniska sjukdom, hvaraf han lede, för all framtid vore oförmögen att sköta sin tjänst.

För egen del hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande förordat bifall till ansökningen, under framhållande, bland annat, att det vore uppenbart, att tjänsten skulle i betänkelig grad lida af att år efter år uppehållas på tillfälliga förordnanden, hvilket förhållande i särdeles hög grad framträdde med afseende på en tjänsteman, som lefde i den ständiga beröring med allmänheten och så ingrepe i dess förhållanden som en länsman, att, då vikarierna, hvilka åtnjöte ett ringa arvode och följaktligen icke bibehölle förordnandet längre än till dess något bättre erbjöde sig, måste ofta ombytas, den tillsyn om ordning och fullgörande af gällande föreskrifter, som åläge länsmanen, blefve ojemn och slapp, samt att, då vikarierna saknade den erfarenhet i behandlingen af förekommande ärenden, som endast genom en längre tids praktik kunde vinnas, de ej heller kunde för befolkningen lemna det stöd och den ledning, som önskvärdt och viktigt vore.

Efter härå erhållen remiss hade statskontoret inkommit med utlåtande af den 21 september 1900 och deruti — jemte meddelande, att aflöningsförmånerna vid ifrågavarande länsmanstjent utgjordes af lön

900 kronor, deraf boställsförmån, uppskattad till 810 kronor, tjänstgöringspenningar 600 kronor och expensmedel 100 kronor — då genom de företedda läkarebetygen finge anses vederbörligen styrkt, att sökanden vore för all framtid urståndsatt att sköta sin tjänst, och då det icke kunde vara med det allmännas intresse förenligt, att länsmanstjensten under en tid af omkring åtta år, som återstode till dess sökanden i författningsenlig ordning kunde afgå med pension å allmänna indragningsstaten, uppehölls af vikarie med otillräcklig aflöning, med fästadt afseende jemväl å hvad Kongl. Maj:ts befallningshafvande i ärendet anfört, hemställt, det täcktes Kongl. Maj:t föreslå Riksdagen att åt länsmanen Näsström för hans återstående lifstid å allmänna indragningsstaten bevilja en årlig pension af 900 kronor att utgå från och med månaden näst efter den, hvarunder afsked från tjensten blefve honom beviljad.

Enär det, på sätt Kongl. Maj:ts befallningshafvande framhållit, torde vara synnerligen olämpligt, att en länsmans tjänstebefattning varder under den långa tid af ej mindre än åtta år, som återstår innan Näsström kan blifva berättigad till pension, uppehållen af tillfälliga vikarier, anser utskottet pension böra redan nu Näsström beredas. Visserligen är han, enligt hvad utskottet inhemtat, nu berättigad att från civilstatens pensionsinrättning erhålla afkortad pension med 450 kronor, men då, jemlikt § 11 af det för pensionsinrättningen den 9 juni 1899 utfärdade förnyade reglemente, sagda pension icke kommer att utgå, ifall något underhåll af statsmedel beredes honom, lär det icke kunna undvikas, att åt Näsström måste i sin helhet å indragningsstaten anvisas en pension till det belopp, att han må finna med sin fördel förenligt att afgå ur tjensten. Utskottet hemställer därför,

att Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning må vinna Riksdagens bifall.

12:o). Kongl Maj:t har vidare under denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen, uti punkten 8, att medgifva, att förre ombudsmannen vid statens jernvägsbyggnader, vice häradshöfdingen Johan Olof Emil Gustaf Olai' enka *Selma Petronella Olai*, född Lindwall, och deras dotter *Ingrid Ylva Gustava* måtte från allmänna indragningsstaten från början af år 1901 åtnjuta, den förra, så länge hon förblefve enka, en årlig pension af 500 kronor, och den senare, till dess hon uppnådde aderton

*Ang. pension
åt förre om-
budsmannen
J. O. E. G.
Olai' enka och
dotter.*

[8.]

år eller, om hon dessförinnan trädde i gifte, till dess sådant skedde, ett årligt understöd af 100 kronor.

Sistomförmälda statsrådsprotokoll innehåller härom följande:

Departementschefen föredrog en till Kongl. Maj:t ingifven skrift, deruti förre ombudsmannen vid statens jernvägsbyggnader, vice härads-höfdingen Johan Olof Emil Gustaf Olai' enka, Selma Petronella Olai, född Lindwall, med bifogande af dödsattest samt, i bestyrkt afskrift, prestbevis och bouppteckning efter mannen med flere handlingar, anhållit, att, då hon saknade medel att försörja sig och en omyndig dotter, henne måtte beredas något understöd af allmänna medel.

Af de ingifna handlingarne i ärendet inhemtades, att Olai afidit den 2 juni 1900 till följd af ryggmergstvinsot (tabes dorsalis); att han efterlemnad, utom enkan, fyra barn, deribland omyndiga dottern Ingrid Ylfva Gustafva, född den 17 juni 1884; att enligt den efter Olai upprättade bouppteckning, hvaraf framginge, att enkan Olai vunnit boskilnad från sin man, tillgångarne i mannens bo värderats allenast till 142 kronor 50 öre, under det att skulderna upptagits till 25,869 kronor 35 öre; att, enligt intyg af vederbörande pastorsembete och roteman i Stockholm, enkan Olai, som vore född den 27 juli 1847, befunne sig i obemedlade omständigheter; samt att enkan Olai icke innehade pension eller åtnjöte annat understöd.

Öfver berörda ansökning hade jernvägsstyrelsen den 25 sistlidne oktober afgifvit infordradt utlåtande och dervid yttrat, att Olai, hvilken den 21 december 1864 antagits i statens tjenst, den 1 november 1869 blifvit anställd som juridiskt ombud vid statens jernvägsbyggnader, i hvilken befattning han i främsta rummet haft att ombesörja de rättegångar samt liquidations-, lagfarts- och andra ärenden, som erfordrats för förvärfvandet åt staten af eganderätt till den mark, hvaröfver jernvägen skulle framgå. Då denna tjenst, till följd af det af 1886 års Riksdag vid beviljande af anslag för stambanans genom Norrland fortsättning uppställda vilkor angående skyldighet för landsting, kommuner eller enskilde att kostnadsfritt upplåta den för jernvägen erforderliga mark eller lemna ersättning för kostnaderna för markens förvärfvande, indragits, hade Olai, som till följd af sin omförmälda sjukdom varit ej blott oförmögen att sköta sin ombudsmannabefattning, utan ock i i väsentligaste mån inskränkt till förmågan att i öfrigt försörja sig med arbete, med anledning af derom utaf Kongl. Maj:t, på hemställan af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, gjord framställning, af 1888 års Riksdag beviljats pension till belopp af 2,000 kronor. Till stöd för

sin berörda hemställan om pensionens beviljande hade väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hufvudsakligen anfört, att indragningen af Olai' befattning till följd af omständigheter, som icke gerna kunnat förutses eller beräknas, vore för honom så mycket mera känbar, som den långa tid, hvarunder han egnat sig åt statens jernvägsbyggnader, utan att kunna i anseende till den mängd resor, som vore en följd af tjensten, utöfva annan tjensteverksamhet, skulle hafva varit mer än tillräcklig för att på annat håll bereda honom en tryggad ställning i statens tjenst; att Olai' tjenst varit i kanske högre grad än någon annan juridisk befattning ansträngande till följd af de resor tjensten kräft, i synnerhet under den tid, då jernvägsarbetena i Norrland samtidigt bedrifvits å två från hvarandra afägsna och icke med jernväg förenade distrikt; att dessa resor antagligen vore en orsak till den svåra sjuklighet, hvaraf Olai lede; samt att Olai vid utförande af de honom anförtrodda göromål och förättningar ådagalagt ej mindre flit och skicklighet än äfven redbarhet, ordning och nit.

Då af den vid Olai frånfalle upprättade bouppteckning framginge, att skulderna med högst afsevärdt belopp öfverstigit tillgångarne, samt dertill komme, att enkan Olai, enligt ansöknings bilagda intyg, icke uppbure pension eller åtnjöte annat understöd, utan befunne sig i fullkomligt medellösa omständigheter samt sålunda helt och hållet saknade tillgångar till nödortftig försörjning, hade jernvägsstyrelsen ansett sig böra hemställa, det täcktes Kongl. Maj:t — med fästadt afseende såväl å Olai' ansträngande och väl vitsordade verksamhet i statens tjenst som å den bekymmersamma belägenhet, hvari hans efterlevande hustru genom hans bortgång försatts — till nästsammanträdande Riksdag aflåta proposition om beviljande åt enkan Olai af årligt understöd till ett skäligen ansedt belopp af 600 kronor, att utgå från och med år 1901 och så länge hon lefde ogift.

I sammanhang härmed hade jernvägsstyrelsen erinrat, att, sedan förre materialförvaltaren vid statens jernvägsbyggnader B. Fredriksson, hvilken samtidigt med Olai vid 1888 års Riksdag erhållit pension till belopp af 1,800 kronor, den 31 augusti 1889 aflidit, hans efterlemnade enka, på Kongl. Maj:ts framställning, af 1890 års Riksdag tillerkänts årlig pension till belopp af 400 kronor.

Efter remiss hade statskontoret uti utlåtande den 30 november 1900 med afseende å hvad upplyst blifvit, ansett sig kunna äfven för sin del biträda jernvägsstyrelsens nyssnämnda hemställan.

På grund af hvad i ärendet förekommit har statsrådet hemställt att af Riksdagen måtte äskas pensioner åt enkan Olai å 500 kronor

och åt hennes ofvanförmälda omyndiga dotter å 100 kronor, att utgå under de i förslaget närmare angifna vilkor.

Utskottet finner sig af den i ärendet lemnade utredning ega anledning tillstyrka beviljande af en pension å 500 kronor till enkan Olai, hvaremot, i betraktande af att dottern Ingrid Ylfva Gustava Olai under nästkommande juni månad uppnår en ålder af 17 år och alltså torde kunna i väsentlig mån bidraga till sin egen försörjning, någon pension — hvilken Kongl. Maj:t ifrågasatt skola efter 100 kronor om året under högst ett och ett halft år till henne utgå — icke synts skäligen böra henne beviljas. Utskottet hemställer därför,

att Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen medgifver, att förre ombudsmannen vid statens jernvägsbyggnader, vice häradshöfdingen Johan Olof Emil Gustaf Olai' enka Selma Petronella Olai, född Lindwall, må från allmänna indragningsstaten från början af 1901 åtnjuta, så länge hon förblifver enka, en årlig pension af 500 kronor.

Ang. pension
åt lands-
kanslisten
F. Kjerrman. 13:o). Uti en till Riksdagen den 22 februari 1901 aflåten proposition (n:o 55) har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att landskanslisten i Stockholms län *Ferdinand Kjerrman* måtte för sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 1,000 kronor att utgå från och med månaden näst efter den, hvarunder han erhöle afsked.

Enligt hvad statsrådsprotokollet öfver civilärenden för nämnda dag utvisar, har departementschefen då föredragit en af landskanslisten i Stockholms län *Ferdinand Kjerrman* till Kongl. Maj:t stäld, af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i nämnda län med skrifvelse den 18 januari 1901 insänd ansökning, att till Riksdagen måtte aflåtas proposition om beviljandet åt sökanden af en årlig pension å 1,000 kronor att utgå från och med den dag han erhöle afsked från landskanslisttjensten.

Af handlingarne i ärendet inhemtades: att *Kjerrman*, som vore född den 23 mars 1827, den 31 oktober 1873 erhållit förordnande att förestå en landskanslisttjenst i Stockholms län och den 2 december 1878 konstituerats till ordinarie landskanslist derstädes; att enligt ett

af legitimerade läkaren T. Schneider den 4 december 1900 utfärdadt betyg Kjerrman, som den 3 augusti 1896 träffats af slaganfall, fortfarande lede af högersidig förflamning, som med all säkerhet gjorde honom oduglig till tjänstgöring för all framtid; att Kjerrman, enligt hvad Kongl. Maj:ts befallningshafvande vitsordat, under den tid han tjänstgjort städse med ordning och nit skött sina ganska trägna åligganden; samt att hans aflöning, utgörande 1,000 kronor i lön och ålderstillägg samt 500 kronor i tjänstgöringspenningar, icke satt honom i tillfälle att göra några afsevärda besparingar för sin ålderdom.

För egen del hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande visserligen funnit de i gällande författningar stadgade vilkor för rättighet till pensions erhållande icke i afseende å Kjerrman vara i allo uppfyllda, men ansett ett sådant särskildt fall här föreligga, då undantag från de vanliga reglerna borde medgifvas, mindre af hänsyn till Kjerrman sjelf, hvilken alltifrån den 3 augusti 1896, då hans otjenstbarhet börjat, författningsenligt uppburit och fortfarande vore berättigad att uppbära lön och ålderstillägg med tillsammans 1,000 kronor, och för hvilken det kunde vara likgiltigt, om detta belopp utginge under lönetitel eller såsom pension, än för tjänstens uppehållande, i det nemligen de till landskanslistbefattningen hörande tjänstgöringspenningar, 500 kronor, icke kunde anses utgöra tillfyllestgörande ersättning för de med tjänsten förenade göromålen, hvilka kräfde arbete å tjensterummet minst fem timmar om dagen, och det vore obilligt mot den person, hvilken sedan slutet af år 1896 uppehållit tjänsten, om han skulle nödgas ännu längre afvakta befordran och åtnöja sig med det ringa arfvode, som hittills lemnats honom, likasom helt visst afsevärda svårigheter med hänsyn till tjänstens uppehållande skulle uppstå, derest han undandroge sig att mottaga förlängdt vikariatsförordnande; och hade på grund deraf Kongl. Maj:ts befallningshafvande hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes hos Riksdagen göra framställning om beviljande åt Kjerrman af den sökta pensionen.

Efter härå erhållen remiss hade statskontoret inkommit med utlåtande af den 24 nästlidne januari och deruti, ehuru Kjerrman icke ännu hunnit den tjänsteålder, som enligt kongl. bref den 1 juni 1877 vore jemte uppnådda 65 års lefnadsålder föreskrifven såsom vilkor för civile embets- och tjänstemäns rätt till pension å allmänna indragningsstaten, likväl, med afseende å hvad i ärendet förekommit och Kongl. Maj:ts befallningshafvande anført, tillstyrkt proposition till Riksdagen om beviljande af pension för landskanslisten Kjerrman till ett belopp, motsvarande den lön jemte ålderstillägg, som Kjerrman enligt gällande

stat och kongl. brefvet den 8 februari 1889 åtnjöte, att utgå från och med månaden näst efter den, hvori afsked från landskanslistbefattningen blefve Kjerrman beviljad.

Med afseende å hvad sålunda förekommit har statsrådet tillstyrkt aflåtande af nu förevarande proposition.

Enär, på sätt Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms län framhållit, det under närvarande förhållanden torde för Kjerrman vara likgiltigt, huruvida det belopp af 1,000 kronor, som han i egenkap af landskanslist årligen af staten erhåller, utgår under lönetitel eller i form af pension, samt enär utskottet icke kan finna, vare sig att någon afsevärd olägenhet förorsakas genom att hans befattning blir genom vikarie uppehållen eller att någon svårighet lär uppträda att finna kompetent person, som är villig att mot åtnjutande af tjänstgöringspenningarna och utsigt till befordran förrätta tjensten, anser utskottet sig icke kunna förorda, att Kjerrman måtte redan nu, efter endast något mer än 27 tjänstår, beredas pension, och hemställer därför,

att Kongl. Maj:ts nu förevarande framställning icke må vinna Riksdagens bifall.

Ang. en inom
Andra Kam-
maren väckt
motion.

14:o.) Uti en inom Riksdagens Andra Kammare väckt, till utskottet hänvisad motion (n:o 26) har herr *H. Sandén* föreslagit, att Riksdagen måtte till kronofogden Axel Johan Bergmarks enka, *Maria Helena Bergmark*, född Möller, bevilja en årlig listidspension af femhundra kronor, motsvarande hvad af kronofogdeenkor i allmänhet åtnjötas från civilstatens enke- och pupillkassa, att utgå från början af innevarande år.

I afseende å motiveringen till förslaget får utskottet hänvisa till sjelfva motionen.

Utskottet har icke kunnat finna, att i förevarande fall sådana ömmande omständigheter föreligga, som plägat för Riksdagen utgöra anledning att undantagsvis bevilja pension åt dertill icke berättigade enkor. Af motionärens uppgifter framgår nemligen, bland annat, *dels* att enkan Bergmark varit kronofogden Bergmarks hustru i dennes andra gifte, hvilket ingåtts efter det kronofogden Bergmark redan erhållit afsked från sin tjänst med rätt till pension å allmänna indragningsstaten, *dels* att hon icke är alldeles utan existensmedel, enär hon eger draga afkomsten af ett kapital å 10,000 kronor *och dels* att makarne

Bergmarks äktenskap synes hafva varit barnlöst. På grund häraf och med hänsyn till hvad i öfrigt i ärendet upplysts, får utskottet hemställa,

att herr Sandéns nu ifrågavarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

15:o.) Uti en inom Riksdagens Andra Kammare väckt motion (n:o 58), hvilken blifvit till utskottet hänvisad, har herr *Th. Nordström* i Stockholm föreslagit, att Riksdagen ville åt yrkesinspektören *Gustaf Uhr* bevilja en pension att, under Uhrs återstående lifstid, med ett årligt belopp af 2,000 kronor utgå på allmän indragningsstat från och med månaden efter den, hvarunder Uhr blefve från yrkesinspektörsbefattningen entledigad.

*Ang. en inom
Andra Kam-
maren väckt
motion.*

Till stöd för denna framställning har motionären anført följande.

Som bekant, hade för sin del 1889 års Riksdag antagit förslag till lag angående skydd mot yrkesfara. Lagen, som utkommit den 10 maj samma år, hade trädt i kraft den 1 juli 1890. Dessförinnan skulle emellertid de tre yrkesinspektörer tillsättas, som skulle tillhandagå industriidkare med råd och upplysningar till främjande af lagens syfte samt äfven eljest öfvervaka lagens efterlefnad. Dessa män, hvilkas aflöning Riksdagen bestämt till 5,000 kronor för år jemte rese- och traktamentsersättning efter reglementets 4 klass, måste naturligen ega ej blott goda teoretiska kunskaper, utan äfven en omfattande praktisk erfarenhet, derest de skulle kunna ernå det inflytande, som vederborde.

Bland dem, som anmält sig till erhållande af förordnande å yrkesinspektörstjenst, hade äfven varit ingenjör *Gustaf Uhr*.

Af de sakkunnige, som på uppdrag af dåvarande statsrådet och chefen för kongl. civildepartementet haft att upprätta förslag till yrkesinspektörstjänsternas besättande, hade Uhr enhälligt ansetts böra i första rummet förekomma och placeras i Stockholm, der svårigheterna vid inspektionens utöfvande ansetts vara störst. Uhr hade vid denna tidpunkt arbetat som konsulterande ingenjör och hade i Lindesberg inrättat en af landets industriidkare mycket anlitad konstruktionsbyrå, som helt säkert jemte den verksamhet Uhr i öfrigt utöfvade såsom ledare af anläggningar af fabriker, valsverk, hyttor m. m. hade inbragt honom en större inkomst än den lön, han såsom yrkesinspektör fått uppbära. Uhr hade emellertid varit besjälad af ett ovanligt lifligt intresse just för den

sak, han såsom yrkesinspektör skulle tjena, och hade därför satt de större inkomsterna i andra rummet.

Den 12 oktober 1889 hade Uhr förordnats att vara yrkesinspektör med placering i Stockholm och hade derefter, med undantag af den tid han måste för sjukdom derifrån afstå, alltjemt utöfvat sitt kall med allra största intresse och nit.

På senare tid hade emellertid den nitiske och skicklige mannen angripits af sjukdom, som för framtiden gjorde honom i det närmaste oförmögen till arbete. Uhr hade nemligen till följd af tuberkulös inflammation blifvit stel i högra knäleden och venstra böftleden, enligt hvad ett vid motionen fogadt läkarebetyg närmare utvisade, hvadan han endast kunde ligga eller, stödd mot kryckor, stå och något litet gå, men sitta kunde han icke. Det vore sålunda faktiskt omöjligt för honom att fullgöra en yrkesinspektörs tjensteåligganden, och jemväl utsigterna för honom att på annat sätt förvärfva uppehälle för sig och sin familj vore väsentligen afstängda. Han hade därför hos Kongl. Maj:t anhållit, att Kongl. Maj:t ville vidtaga åtgärd för beredande åt honom under hans återstående lifstid af årlig pension, att utgå, sedan han erhållit entledigande från sin innehafvande yrkesinspektörsbefattning. Kongl. kommerskollegium och kongl. statskontoret, häröfver hörda, hade båda tillstyrkt Uhrs begäran, hvarvid statskontoret, i betraktande af den relativt korta tid, Uhr tjenat staten, föreslagit ett belopp af 2,000 kronor i stället för hvad kommerskollegium ansett lämpligt, nemligen två tredjedelar af hans årsarfvode eller 3,333 kronor 33 öre. Kongl. Maj:t hade emellertid enligt beslut den 31 december 1900 funnit Uhrs framställning icke till någon Kongl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda.

Uhr vore född den 21 november 1845, och enligt vid den ofvanberörda ansökningen fogadt intyg, innehade Uhr en personlig förmögenhet, som under de senaste åren i medeltal lemnat en årsafkastning af 2,187 kronor. Hans familj utgjordes af hustru och fyra döttrar, den äldsta 18 och den yngsta 1 år.

Ehuru icke kunde sägas, att absolut nöd vore för Uhr och hans familj för handen, vid det förhållande, att han egde ofvanberörda inkomst, hvilken dock icke vore alldeles gifvet säker, enär den, såsom härflytande från aktier i industriella företag, vore af konjunkturer beroende, syntes dock med fog kunna sägas, att Uhr vore i fullt behof af något understöd i form af pension.

Dessutom syntes det ur statens egen synpunkt och med fästadt afseende å vigten deraf, att yrkesinspektörstjänsterna med full sakkunskap, nit och ovelld upprätthölles, vara fullt lämpligt och riktigt

att nu, då första gången fråga om pension åt en yrkesinspektör föreläge, bevilja sådan.

Yrkesinspektörernas aflöning vore visserligen anvisad på extra stat, men dock borde dessa tjänstemän kunna ega grundad förhoppning att, der de sig väl förhållit, kunna erhålla pension, då de för ålder eller sjukdom måste afgå från sin befattning. Funnes ej sådan förhoppning, torde allt större och större svårighet uppstå att till yrkesinspektörer erhålla fullt lämpliga personer, helst den med befattningen förenade aflöning måste anses vara ganska låg i förhållande till de kraf på tekniska insigter och erfarenhet, som måste ställas på befattningens innehafvare. Yrkesinspektörerna måste vidare redan vid antagandet vara erfarne män. Denna egenskap måste i regel förvärfvas inom den privata praktiken, hvaraf följde, att de först vid mognare år kunde komma i statens tjänst; och då deras sysselsättning kräfde större rörlighet än de flesta andra civila statstjenares, borde deras tjänstetid icke kunna utsträckas till en lika hög ålder som de flesta andra civila tjänstemäns.

På grund således ej blott af de ömmande förhållanden, som, beträffande Uhr, måste anses förefinnas, utan äfven med hänsyn till statens eget intresse, framställde motionären ifrågavarande förslag.

På grund af de skäl motionären anfört, finner utskottet sig böra biträda framställningen om att åt Uhr måtte, såsom jemväl kommerskollegium och statskontoret förordat, beredas pension å allmänna indragningsstaten. I afseende på pensionens belopp synes, i betraktande af, å ena sidan, Uhrs korta tjänstetid, och å den andra, dels de föreliggande synnerligen ömmande omständigheterna, dels ock Uhrs nitiska och skickliga verksamhet i yrkesinspektionens tjänst under de första för denna institutions framtida utveckling betydelsefulla åren närmast efter dess införande i vårt land, detsamma lämpligen kunna bestämmas till 1,500 kronor.

Utskottet hemställer därför,

att Riksdagen, med bifall till herr Nordströms förevarande motion, måtte åt yrkesinspektören Gustaf Uhr bevilja en pension att, under Uhrs återstående lifstid, med ett årligt belopp af 1,500 kronor utgå från allmänna indragningsstaten från och med månaden efter den, hvarunder Uhr varder från yrkesinspektörsbefattningen entledigad.

Ang. pension
 åt konsistorie-
 notarien E. R.
 Henschen.
 [9.]

16:o.) Kongl. Maj:t har i statsverkspropositionen under denna hufvudtitel uti punkten 9 föreslagit Riksdagen, att notarien hos domkapitlet i Upsala *Erik Rudolf Henschen* måtte från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från konsistorienotariebefattningen blefve honom beviljad, under sin återstående listid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp af 4,000 kronor.

Enligt statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 21 december 1900 har departementschefen då föredragit en af domkapitlet i Upsala i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 26 september 1900 gjord framställning, det täcktes Kongl. Maj:t genom proposition till Riksdagen bereda konsistorienotarien, filosofie doktorn *Erik Rudolf Henschen* en årlig pension af allmänna medel till belopp af 4,000 kronor från den dag han uppå derom skeende ansökan erhöle afsked från innehafvande befattning; varande infordradt utlåtande i detta ärende afgifvet af statskontoret.

Departementschefen har vidare anfört, att af prestbetyg och läkareintyg, det senare utfärdadt den 22 september 1900, äfvensom af öfriga vid domkapitlets skrifvelse fogade handlingar inhemtades: att *Henschen*, som vore född den 3 oktober 1823, efter aflagd filosofie kandidatexamen tjenstgjort från och med hösttermin 1847 till och med vårterminen 1853 såsom lärare vid dåvarande katedralskolan i Upsala; att han den 30 september sistnämnda år erhållit konstituorial såsom amanuens vid Upsala domkapitel och den 5 juli 1867 konstituerats till notarie derstädes, hvarefter notarietjensten af honom tillträds den 1 maj 1869, sedan han alltifrån den 1 juni 1858 på förordnande uppehållit den med samma tjänst förenade uppbördsbefattning och kassaförvaltning äfvensom delvis bestridt öfriga göromål; samt att *Henschen* i följd af tilltagande sjuklighet (neurasteni), yttrande sig i svindelanfall och rubbningar af hjertats verksamhet, ej utan vådliga följder för sitt helotillstånd kunde fortfarande sin tjemst bestrida.

I ofvannämnda utlåtande hade statskontoret, under återopande af hvad i detta embetsverks den 24 november 1893 och den 29 november 1895 aflåtna utlåtanden i anledning af då gjorda framställningar om beredande af pension för *Henschen* blifvit anfördt, tillstyrkt bifall till hvad domkapitlet nu hemställt, dock att pensionen för *Henschen* borde föreslås att utgå från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked blefve honom beviljad.

Angående förut gjorda framställningar om beredande af pension

för Henschen inhemtades enligt hvad departementschefen erinrat, af protokollen vid riksmötena åren 1894 och 1896 äfvensom af öfriga tillgängliga handlingar följande.

Sedan domkapitlet i Upsala uti skrifvelse den 25 oktober 1893 gjort hemställan om utverkande af årlig pension till belopp af 4,000 kronor för Henschen, hade statskontoret uti inforbradt utlåtande den 24 november samma år anfört: då, såsom af handlingarna framginge, Henschen uppnått 70 års ålder och varit under 46 år anställd i de allmänna läroverkens och domkapitlets tjenst, hade han alltså fullgjort samma villkor för pensionsrätt å allmänna indragningsstaten, som för civile embets- och tjenstemän i allmänhet blifvit i äldre, ännu gällande författningar i detta ämne föreskrifna, med anledning hvaraf, och då Henschens långvariga tjenstgöring hos domkapitlet i Upsala blifvit synnerligen fördelaktigt vitsordad, statskontoret ansåge honom vara välförtjent af att vid afskedstagandet komma i åtnjutande af pension af statsmedel, beträffande hvilken pensions belopp statskontoret, med afseende å de ifrågavarande befattning åtföljande aflöningsförmåner och öfriga omständigheter, som dervid borde komma i betraktande, icke hade något att erinra mot hvad domkapitlet föreslagit.

Hos 1894 års Riksdag hade Kongl. Maj:t härpå gjort framställning om beviljande af pension för Henschen å allmänna indragningsstaten till belopp af 4,000 kronor.

Statsutskottet vid nämnda riksdag hade i afgifvet utlåtande anfört, att, enär af konsistorienotariernas tjensteinkomster den största delen utgjordes af sportler och uppbörsprovisioner och endast en mindre del utginge från statsverket samt, hvad särskildt beträffade de inkomster, som vore förenade med Henschens tjenst, dessa syntes hafva varit tillräckliga att dermed jemväl bereda honom försörjning å ålderdomen, derest han skulle önska att vid framskriden ålder från tjensten afgå, utskottet icke funnit skäl tillstyrka den föreslagna pensionens beviljande, hvarför utskottet hemställt, att Kongl. Maj:ts berörda framställning icke måtte af Riksdagen bifallas.

Elfva bland utskottets ledamöter hade i afgifven reservation åberopat, att Riksdagen under likartade förhållanden år 1877 beviljat åt konsistorienotarien J. Friedleif 3,000 kronor i årlig pension, samt ansett, att utskottet bort hemställa, det Kongl. Maj:ts proposition måtte på det sätt bifallas, att Henschen förklarades berättigad att från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från konsistorienotariebefattningen blefve honom beviljad, under sin återstående listid upp-

bära årlig pension å allmänna indragningsstaten till belopp af 3,000 kronor.

Efter det Första kammaren, med afslag å utskottets hemställan, bifallit det förslag, som innefattades i berörda reservation, men Andra Kammaren deremot bifallit utskottets hemställan, hade frågan vid företagen gemensam omröstning fått den utgång, att Riksdagen med 217 röster mot 134 beslutit att icke bifalla Kongl. Maj:ts framställning i ämnet.

I skrifvelse den 2 oktober 1895 hade domkapitlet gjort förnyad framställning om åtgärder för beredande af årlig pension för Henschen till belopp af 4,000 kronor, till hvilken framställning statskontoret uti den 29 november 1895 afgifvet utlåtande tillstyrkt bifall; hvarefter vid 1896 års riksdag inom Första Kammaren väckts motion om beviljande å Henschen af en årlig pension å 4,000 kronor. Sedan statsutskottet på anförda skäl hemställt, att motionen ej måtte af Riksdagen bifallas, men 10 reservanter inom utskottet förenat sig om en hemställan af samma innehåll, som innefattats i omförmälda, inom statsutskottet vid 1894 års riksdag afgifna reservation, hade denna reservanternas hemställan af Första Kammaren bifallits, hvaremot Andra Kammaren beslutit att ej bifalla det väckta förslaget om beredande af pension å Henschen. Vid företagen gemensam omröstning hade Riksdagen med 227 röster mot 138 beslutit att icke bifalla ifrågavarande förslag.

Under erinran, att konsistorienotarien Henschen uppnått en ålder af 77 år och i sammanlagdt 53 år varit anställd i statens tjänst samt numera vore genom sjukdom och ålder urståndsatt att, utan vådliga följder för sitt helsotillstånd, uppehålla den ansträngande konsistorienotarietjensten i erkestiftet, att Henschens långvariga tjänstgöring blifvit af tre erkebiskopar äfvensom af domkapitlet i Upsala synnerligen väl vitsordad samt att det på grund af berörda omständigheter syntes vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att Henschen icke i afseende å pension komme i en ofördelaktig undantagsställning gent emot statens civile tjänstemän i allmänhet, har statsrådet hemställt om aflåtande af nu ifrågavarande proposition.

Med hänsyn till hvad sålunda till stöd för ifrågavarande framställning blifvit i statsrådsprotokollet åberopadt och anfördt, anser utskottet, att pension af statsmedel bör Henschen beredas, hvilken pension torde, i betraktande af att Riksdagen år 1877 under likartade

förhållanden beviljade en årlig pension å 3,000 kronor åt konsistorie-notarien J. Friedleif, böra bestämmas till sistnämnda belopp, hvilket också är det, som, då frågan om pension åt Henschen förut hos Riksdagen förekommit, blifvit af Första Kammaren beviljadt, och derefter utgjort föremål för gemensam omröstning. Utskottet hemställer därför,

att Riksdagen må på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning, att Riksdagen medgifver, att notarien hos domkapitlet i Upsala Erik Rudolf Henschen må från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från konsistorienotariebefattningen varder honom beviljadt, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp af 3,000 kronor.

17:o) I enlighet med Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under åberopande af hvad uti det vid statsverkspropositionen under denna hufvudtitel fogade utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 21 december 1900 finnes i ämnet anfördt (sid. 39 —40) hemställer utskottet,

*Ang. pension
för musik-
läraren P. H.
Kemner.
[10.]*

att Riksdagen må medgifva, att läraren i musik vid högre allmänna läroverket i Kristianstad *Pehr Henrik Kemner* må från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked varder honom beviljadt från befattningen såsom lärare i musik vid nämnda läroverk, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension till belopp af 1,000 kronor.

18:o) Kongl. Maj:t har i punkten 11 af denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen, att vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Vesterås *Carl Johan Johansson* måtte från och med månaden näst efter den, i hvilken han komme att frånträda befattningen såsom vaktmästare vid nämnda läroverk, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära pension till belopp af 600 kronor årligen.

*Ang. pension
för vaktmästaren
C. J. Johansson.
[11.]*

Af ofvanberörda statsrådsprotokoll för den 21 december 1900 inhemtas, att statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet då

anmält en af domkapitlet i Vesterås, i enlighet med derom af rektor vid högre allmänna läroverket i Vesterås gjord anhållan, den 28 november 1900 till Kongl. Maj:t aflåten skrifvelse, deri domkapitlet hemställt, det täcktes Kongl. Maj:t hos Riksdagen göra framställning om beviljande af en årlig pension å 600 kronor åt den vid läroverket anstälde vaktmästaren Carl Johan Johansson.

Af handlingarna i ärendet inhemtades: att Johansson, som vore född den 29 maj 1828 och således mer än 72 år gammal, blifvit den 4 oktober 1851 anställd i läroverkets tjänst och från vårterminen 1852 oafbrutet skött vaktmästaresysslan derstädes; att han sedan flera år lidit af kronisk reumatism samt på grund af denna och andra åkommor jemte sin höga ålder numera vore oförmögen att nöjaktigt sköta sin tjänst; att hans aflöningsförmåner utgjordes af, förutom fri bostad med bränsle och lyse, kontant lön, som sedan år 1884 utgått med 1,000 kronor, med åliggande för honom att, utom vanliga vaktmästaregöromål, städa och elda skolans samtliga lokaler, hvadan han af sin lön måst bekosta extra biträden, från hvilken utgift han dock på grund af de dyra tiderna vore sedan den 1 oktober 1900 till halfva beloppet befriad; samt att Johansson, enligt hvad rektor vitsordat, på den visserligen anspråkslösa, men för läroverket ganska viktiga plats, som han nu i snart 50 år bestridt, städse varit läroverket till största gagn och alltid visat sig »trogen i det lilla», hvarför han åtnjutit det största anseende och fullaste förtroende ej mindre hos läroverkets rektorer och öfriga lärare än af dess elever; och hade han till ett yttre tecken af sitt ådagalagda välförhållande redan år 1884 erhållit medalj i silver »för medborgerlig förtjänst».

Statskontoret, som i anledning af erhållen remiss den 13 december 1900 afgifvit utlåtande i ärendet, hade dervid tillstyrkt bifall till den föreliggande framställningen under anförande, bland annat, att, då Johansson vid uppnådda 72 lefnadsår och efter inemot 50 års väl vitsordad anställning såsom vaktmästare vid ett statens läroverk numera befunnes vara af ålder och sjukdom oförmögen till vidare tjänstutöfning, det syntes vara med billighetens fordringar öfverensstämmande, att honom vid afgang från befattningen bereddades skäligt underhåll för återstående lefnadsdagar, samt att den omständigheten, att, i enlighet med gällande läroverksstadgas bestämmelse, aflöningen åt vaktmästare utginge icke direkt af statsmedel, utan från hvarje läroverks så kallade ljus- och vedkassa, hvars hufvudsakliga inkomster utgjordes af de inskrifnings- och terminsafgifter, som åläge lärjungarne,

icke syntes utgöra anledning för staten att undandraga sig de med pensioneringen förenade kostnader.

Med stöd af den utaf vederbörande myndigheter i ärendet gjorda utredning, har utskottet — utan att nu ingå i pröfning af frågan, huruvida och på hvilka vilkor vaktmästare vid de allmänna läroverken böra beredas pensioner från statsverket — enär vaktmästaren Johansson såväl med hänsyn till lefnads- och tjänstår som öfriga förhållanden synes hafva gjort sig förtjent af pension, men dennas belopp torde, i anseende dertill, att Riksdagen förut åt vaktmästare vid åtskilliga statsinstitutioner i allmänhet beviljat pensioner å endast 500 kronor, böra bestämmas till sistnämnda belopp, ansett sig böra hemställa,

att Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning må af Riksdagen på det sätt bifallas, att Riksdagen medgifver, att vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Vesterås Carl Johan Johansson må från och med månaden näst efter den, i hvilken han frånträder befattningen såsom vaktmästare vid nämnda läroverk, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära pension till belopp af 500 kronor årligen.

19:o) I propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kongl. Maj:t under tionde hufvudtiteln uti punkten 12 föreslagit Riksdagen medgifva, att lärarinnan vid statens normalskola för flickor *Catarina Adèle Hortence Westman* måtte från och med månaden näst efter den, hvori hon erhöle entledigande från sin anställning vid läroverket, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension till belopp af 1,650 kronor.

Ang. pension
för lärarin-
nan C. A. H.
Westman.
[12.]

Den 21 december 1900 har, enligt hvad af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för samma dag (sid. 41—43) inhemtas, departementschefen inför Kongl. Maj:t föredragit en af direktionen öfver högre lärarinneseminariet till Kongl. Maj:t stäld skrifvelse af den 15 september 1900, deri direktionen anhållit, att proposition måtte till Riksdagen aflåtas om beviljande af en årlig pension till belopp af 1,650 kronor åt lärarinnan vid statens normalskola för flickor *Catarina Adèle Hortence Westman*.

Af handlingarna i ärendet inhemtades: att lärarinnan *Westman* i skrifvelse till direktionen den 15 maj 1900, på samma gång hon på

grund af ögonsjukdom anhållit om partiel tjenstledighet under läsåret 1900—1901, hemställt, att direktionen ville taga i öfvervägande, huruvida någon pension af allmänna medel kunde beredas henne vid hennes eventuella afgang från tjensten vid slutet af vårterminen 1901; att lärarinnan Westman, som vore född den 8 februari 1840, utexamine-rats från högre lärarinneseminariet vårterminen 1867 och den 29 maj samma år förordnats till lärarinna vid normalskolan, i hvilken egenskap hon undervisat i kristendomskunskap, modersmålet, franska och tyska språken m. m. uti normalskolan samt i kristendoms-kunskapens metodik uti seminariet, åhört och bedömt öfningslektionerna i kristendoms-kunskap uti seminariets båda högsta afdelningar, förrättat morgon- och middagsbönerna med normalskolans högsta klasser och under hela sin tjenstgöringstid varit klassföreståndarinna; att hon för sin tjenstgöring vid läroverket uppburit arfvoden till successivt växande belopp, nemligen under läsåren 1867—1874 i medeltal 850 kronor, läsåret 1874—1875 1,250 kronor, läsåren 1875—1879 1,500 kronor, läsåren 1879—1891 2,000 kronor samt läsåren 1891—1900 2,500 kronor, samt att hon enligt ett af e. o. professorn J. Widmark den 2 maj 1900 utfärdadt läkarebetyg lede af börjande starr å venstra ögat och vore när-synt å det högra.

I sin nämnda skrifvelse hade direktionen anført: att, ehuru lärar-innan Westmans tjenstgöring varit till art och omfattning öfvenstäm-mande med de ordinarie lärarinnornas och ehuru hon haft den särskildt magtpåliggaude uppgiften att vara hufvudlärarinna i kristendom och i denna egenskap från och med höstterminen 1890 jemväl undervisat medelst föreläsningar i seminariet, hon dock med afseende på löneför-måner varit väsentligen sämre stäld än de ordinarie lärarinnorna, hvilka nemligen hade samma löneförmåner som adjunkter vid de allmänna läroverken, endast med den skilnad, att de senare såsom tillfälligt löne-tillägg uppbure 500 kronor i hvarje lönegrad, men de förra 250 kronor i de fyra första lönegraderna och intet lönetillägg i högsta lönegraden, till följd hvaraf de ordinarie lärarinnorna kunde hinna till en lön af 3,500 kronor om året, under det de öfriga hufvudlärarinnorna ej kunnat beredas högre arvode än 2,500 kronor i högsta graden; samt att direk-tionen i betraktande af lärarinnan Westmans betydelsefulla samt med berömligt nit och berömlig skicklighet utöfvade trettiofyraåriga lära-rinneverksamhet vid normalskolan och seminariet funne henne vara förtjent att vid afskedstagandet erhålla pension enligt samma grunder, som gälde för pensionering af adjunkter vid allmänna läroverk, samt

ansåge, att hon, under förutsättning af tillräckligt antal lefnads- och tjänstår, alltså borde erhålla i pension hela den lön hon senast innehaft, nemligen 2,500 kronor, minskad med 250 kronor, som, motsvarande de ordinarie lärarinnornas lönetillägg, vore att betrakta såsom tjänstgöringspenningar, men att hon nu, då hennes sammanlagda tjänst- och lefnadsår år 1901 endast utgjorde 95 år, borde vidkännas ett afdrag af ungefär en fjerdedel af 2,250 kronor. På grund häraf hade direktionen hemställt, att proposition måtte aflätas till Riksdagen om beviljande åt lärarinnan Westman af en årlig pension af 1,650 kronor från den dag hon erhöle entledigande från sin befattning. Statskontoret hade uti infordradt, den 3 november 1900 afgifvet utlåtande, med afseende å de af direktionen anförda skäl och omständigheter, hemställt om bifall till direktionens framställning, dock att pensionen borde utgå från och med månaden näst efter den, hvori lärarinnan Westman erhöle entledigande från sin anställning vid läroverket.

På grund af hvad i ärendet förekommit, anser utskottet, att pension af statsmedel bör lärarinnan Westman beredas. Men med hänsyn dertill, att hon endast är 61 år gammal samt innehar blott 34 års tjänstetid, och sålunda i intetdera afseendet fyllt de betingelser, som skulle för henne medfört pensionsrätt, derest hon varit anställd å ordinarie stat, synes pensionens belopp kunna för henne skäligen bestämmas till 1,500 kronor.

Utskottet hemställer,

att Kongl Maj:ts ifrågavarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen medgifver, att lärarinnan vid statens normalskola för flickor Catarina Adèle Hortence Westman må från och med månaden näst efter den, hvori hon erhåller entledigande från sin anställning vid läroverket, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension till belopp af 1,500 kronor.

20:o) Kongl. Maj:jt har föreslagit, att öfverlärarne vid tekniska skolan i Stockholm *Fredrik Theodor Liljeblad* och *Henrik Nerpin* måtte hvardera från och med månaden näst efter den, under hvilken han entledigades från sin nuvarande befattning såsom öfverlärare vid nämnda skola, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten upp-

Ang. pensioner för öfverlärarne F. T. Liljeblad och H. Nerpin.

[13.]

bära årliga pensioner, Liljeblad till belopp af 2,400 kronor och Nerpin till belopp af 2,000 kronor.

Sistomförmälda statsrådsprotokoll innehåller i detta ämne följande:

Departementschefen föredrog en af styrelsen för tekniska skolan i Stockholm till Kongl. Maj:t stäld skrifvelse den 26 januari 1900, deri styrelsen, med anledning af att öfverlärarne vid skolan Fredrik Theodor Liljeblad och Henrik Nerpin hos styrelsen hemställt om vidtagande af åtgärd för att de efter erhållet afsked skulle komma i åtnjutande af pension, föreslagit, att Kongl. Maj:t täcktes utverka pensioner åt Liljeblad och Nerpin vid deras afskedstagande, åt Liljeblad till belopp af 2,400 kronor och åt Nerpin till belopp af 2,000 kronor årligen,

Af handlingarne i ärendet inhemtades:

att Liljeblad, som vore född den 1 januari 1833, den 1 oktober 1858 antagits till lärare i ornamentsmålning och linearfrihandsteckning vid svenska slöjdföreningens skola samt sedermera under åren 1859—1864 undervisat i målning i limfärg, olja och aqvarell, laving, kartning och färgläggning af kartor, textning samt ornaments- och mönsterritning, äfvensom under åren 1864—1867 i målning för manliga lärjungar och i kartritning för qvinliga lärjungar; att Liljeblad under åren 1867—1879, då skolan benämndes slöjdskolan i Stockholm, undervisat i målning för manliga och qvinliga lärjungar samt i extra läroämnet yrkesmålning; att han, sedan skolan år 1879 ombildats till den nuvarande tekniska skolan i Stockholm, innehaft förordnande såsom öfverlärare i målning inom skolafdelningarna tekniska afton- och söndagsskolan, tekniska skolan för qvinliga lärjungar samt högre konstindustriella skolan, hvarjemte han från år 1879 meddelat undervisning i extra läroämnet yrkesmålning och, alltsedan skolmuseet år 1887 ordnades, haft i uppdrag att tillse och iordninghålla detsamma; samt att Liljeblad för sin tjenstgöring vid tekniska skolan, uppgående till sammanlagdt 26 timmar i veckan, för närvarande uppbure ett årligt belopp af 3,635 kronor, nemligen såsom öfverlärare i afton- och söndagsskolan 500 kronor, i qvinliga skolan 500 kronor och i högre konstindustriella skolan 1,600 kronor, såsom lärare i extra läroämnet yrkesmålning 900 kronor och för sin befattning med skolmuseet 135 kronor;

samt att Nerpin, som vore född den 31 augusti 1834, äfven år 1858 blifvit anställd vid dåvarande svenska slöjdföreningens skola såsom lärare i ornamentsteckning och modellering samt under åren 1859—1867 i ornaments- och mönsterritning samt modellering, sedan år

1864 äfven för qvinliga lärjungar; att Nerpin under åren 1867—1879 vid slöjdskolan i Stockholm undervisat i ornaments- och mönsterritning samt ornaments- och figurmodellering för manliga och qvinliga lärjungar äfvensom i träskärning för qvinliga lärjungar; att han, efter slöjdskolans ombildning till tekniska skolan i Stockholm, sedan år 1879 innehaft förordnande såsom öfverlärare i ornamentsmodellering inom skolafdelningarna, tekniska afton- och söndagsskolan och i samband dermed för byggnadsyrkesskolans och maskinyrkesskolans lärjungar samt inom tekniska skolan för qvinliga lärjungar och högre konstindustriella skolan; samt att Nerpin i arfvode för sin lärareverksamhet inom tekniska skolan, med sammanlagdt 25 timmars undervisning i veckan, uppbure ett belopp af 3,050 kronor, nemligen såsom öfverlärare i ornamentsmodellering inom aftonskolan 1,200 kronor, inom qvinliga skolan 750 kronor och inom högre konstindustriella skolan 1,100 kronor.

I sin ofvanberörda framställning hade styrelsen för tekniska skolan i Stockholm hufvudsakligen anfört följande.

Det vore för styrelsen en verklig tillfredsställelse att vitsorda det synnerligen utmärkta och förtjenstfulla sätt, hvarpå Liljeblad städse fullgjort sina åligganden. Under sin långa lärareverksamhet hade han ej blott ådagalagt en framstående skicklighet och ett oförtröttadt nit, utan hade han äfven med ett mindre vanligt ordningssinne förenat förmågan att i hög grad väcka lärjungarnes intresse för sitt läroämne och vetat att ständigt föra det framåt. Särskildt förtjenade framhållas, att Liljeblad utvecklade undervisningen i dekorationsmålning på ett mycket förtjenstfullt sätt och förstått att åt detta läroämne gifva det rätta innehållet, äfven under en tid, då dekorationsmålningen hotade att nedsjunka till endast ett schablonmessigt måleri utan tanke på individuellt konstnärsarbete. Enligt styrelsens förmenande vore det till ej ringa del Liljeblads förtjenst, att dekorationsmålningen intog sin nuvarande ståndpunkt i vårt land, och gälde väsentligt detsamma den egentliga yrkesmålningen. Det borde äfven framhållas, att Liljeblad, sedan undervisningen för utbildande af teckningslärare alltifrån år 1879 varit förlagd till tekniska skolan, deltagit i denna undervisning med samma framgång och följaktligen äfven på detta område utöfvat en långvarig och för hela landet gagnande verksamhet.

Hvad sålunda yttrats om Liljeblads verksamhet vid skolan hade sin fulla giltighet äfven i fråga om Nerpins. Med en ovanlig skicklighet i sitt yrke hade Nerpin förenat en sällsynt undervisningsförmåga och i hög grad förstått att sporra lärjungarnas ifver och in-

tresse. De lärjungar, hvilka under Nerpins, likasom ock under Liljeblads, handledning utbildats vid skolan före och efter dess organisation, kunde räknas i tusental, af hvilka större delen omedelbart öfvergått till verklig yrkesverksamhet i alla delar af riket. Då Nerpin städse vetat att direkt tillämpa modelleringen för de skilda näringsgrenar lärjungarne representerat, vare sig guldsmedens, gravörens, träsnidarens, stuccatörens, förgyllarens eller porslinsarbetarens m. fl. yrken, hade han med sin stora yrkesskicklighet och konstnärliga begåfning utöfvat på dessa yrkens utveckling ett inflytande, hvars betydelse och nytta för vårt lands konstindustriella framåtskridande måste skattas mycket högt. Jemväl Nerpin hade inom den högre konstindustriella skolan i sitt ämne undervisat de lärjungar, som utbildats till teckningslärare. Under sin fulla mankrafts dagar hade Nerpin äfven som yrkesman deltagit i stuccatörsarbeten och derunder, såväl personligen som genom en utmärkt handledning af sina biträden, direkt varit i tillfälle att utöfva ett höjande inflytande på yrket. Med tilltagande ålder och sedan undervisningen inom skolan vuxit ut till sin nuvarande omfattning hade dock Nerpin måst lemna yrket och odeladt egna sig åt sin lärarebefattning vid skolan.

Slutligen hade styrelsen erinrat, att tekniska skolans ordinarie öfverlärare, hvilka i enlighet med § 35 i skolans stadgar antoges af styrelsen medelst förordnande, väl icke vore berättigade till pension, men att Riksdagen, efter framställningar af Kongl. Maj:t, förut beviljat årliga pensioner dels åt lärare vid skolan, t. ex. år 1881 åt öfverläraren, artisten J. Z. Blackstadius med belopp af 1,500 kronor, dels ock år 1885 åt skolans förutvarande föreståndare, majoren Alf Björkman med belopp af 4,000 kronor.

Statskontoret, som den 24 april 1900 på grund af remiss i ärendet afgifvit utlåtande, hade deri anfört: att sedan Riksdagen år 1878, med anledning af framställning i ämnet, beviljat den tillökning i anslaget för dåvarande slöjdskolan i Stockholm, som tillsammans med skolans andra tillgångar erfordrades till dess ombildning till en teknisk skola, hade genom kongl. brefvet den 11 juli 1879 stat för den nuvarande tekniska skolan i hufvudstaden fastställts; att denna stat för öfverlärarne i målning och ornamentsmodellering upptoge aflöning med särskilda belopp för undervisning i olika afdelningar af skolan, tillhoppa 2,600 kronor för den förre och 3,050 kronor för den senare, men att de derutöfver för Liljeblad uppgifna arfvoden, tillsammans 1,035 kronor såsom lärare i extra läroämnet yrkesmålning och för hans be-

fattning med skolmuseet, icke syntes vara i den af Kongl. Maj:t fastställda staten specificerade; samt att då, såsom styrelsen erinrat, ifrågasvarande öfverlärare icke vore berättigade till pension af staten, statskontoret, med afseende å hvad styrelsen i förevarande pensionsfråga upplyst och anfört, ansåge sig böra till bifall förorda styrelsens framställning och förty tillstyrkte, att Kongl. Maj:t täcktes i proposition till Riksdagen föreslå, att för Liljeblad och Nerpin måtte å allmänna indragningsstaten uppföras pensioner till de af styrelsen föreslagna belopp eller 2,400 kronor för den förre och 2,000 kronor för den senare, att utgå från och med månaden näst efter den, deri hvar och en af dem efter erhållet afsked frånträdde sin befattning såsom öfverlärare vid skolan.

I afseende på Kongl. Maj:ts förevarande framställning har utskottet intet annat att erinra, än att, då Liljeblad och Nerpin såväl i afseende å lefnadsålder och tjenstetid vid skolan som ock med hänsyn till den af dem utöfvade lärareverksamhet synas vara ungefär likställda, om man frånser de extra uppdrag, hvilka Liljeblad mot särskild ersättning innehafte, och på hvilka pensionsberäkning icke torde böra grundas, pensionens belopp synes böra bestämmas lika för begge ifrågasvarande öfverlärare.

Utskottet hemställer därför,

att Riksdagen må på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts nu ifrågasvarande framställning, att Riksdagen medgifver, att öfverlärarne vid tekniska skolan i Stockholm Fredrik Theodor Liljeblad och Henrik Nerpin må, hvardera från och med månaden näst efter den, under hvilken han entledigas från sin nuvarande befattning såsom öfverlärare vid nämnda skola, under sin återstående listtid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp af 2,000 kronor.

21:o) I öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning får utskottet, under hänvisande till hvad derom finnes anfördt uti nyssberörda statsrådsprotokoll (sid. 46—48) och med särskildt framhållande, att den tjenst, på hvars innehafvande den ifrågasvarande pensionen grundas, skall med utgången af vårterminen 1901 indragas, hemställa,

*Pension för
lärarinnan
E. E. C.
Franke.
[14.]*

att Riksdagen må medgifva, att andra lärarinnan vid läroanstalten i Vadstena för öfveråriga döfstumma *Elfrida Ernestina Charlotta Franke* må från och med månaden näst efter den, under hvilken hon varder från sin nuvarande befattning entledigad, för sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 600 kronor, med vilkor dock att, derest hon framdeles skulle erhålla anställning mot aflöning af statsmedel eller vid någon af de med statsbidrag understödda läroanstalter för döfstumma, pensionen skall för den tid, sålunda vunnen anställning varar, minskas i den mån den nya aflöningen tillhoppa med pensionen öfverskjuter det nu till henne utgående årsarfvodet.

Understöd åt äldre behöfvande folkskolelärare.

22:o) I enlighet med Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

[15.]

att å allmänna indragningsstaten må för år 1902 anvisas ett anslag å 10,000 kronor, att, enligt de närmare bestämmelser Kongl. Maj:t kan finna godt meddela, användas till understöd af högst 350 kronor åt sådana äldre behöfvande folkskolelärare, hvilka oförvitligt skött sin tjenst, men derifrån erhållit afsked före år 1867.

Ang. understöd åt äldre behöfvande småskolelärare

m. ft.
[16.]

23:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen, att å allmänna indragningsstaten måtte för år 1902 anvisas och till Kongl. Maj:ts disposition ställas ett anslag af 22,200 kronor för beredande af ålderdomsunderstöd åt sådana lärare och lärarinnor vid småskola eller mindre folkskola samt biträdande och extra ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskola, hvilka, efter att hafva i minst 15 års tid oförvitligen tjenstgjort, afgått från tjensten utan att erhålla understöd enligt reglementet den 22 juni 1892, samt under följande vilkor och bestämmelser i öfrigt:

att lärares eller lärarinnas tjenstgöring afslutats så tidigt, att ålderdomsunderstöd enligt nyssnämnda reglemente icke kunnat honom eller henne beviljas, eller före utgången af år 1891:

att sådan från tjensten afgången lärare eller lärarinna uppnått en lefnadsålder af minst 50 år;

att han eller hon styrktes befinna sig i behöfvande omständigheter;

att det belopp, hvartill understöd högst finge meddelas, bestämdes till 100 kronor årligen; samt

att Kongl. Maj:t skulle ega att meddela de närmare föreskrifter i ämnet, hvilka kunde befinnas erforderliga.

Till statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 21 december 1900 har departementschefen härom anfört som följer:

»Vid 1898 års riksdag väcktes motion, hvari — under erinran hurusom från och med år 1885 å allmänna indragningsstaten anvisats och stälts till Kongl. Maj:ts disposition ett anslag af 10,000 kronor att på vissa vilkor användas till beredande af pension åt de före den 1 januari 1867 afgångne folkskolelärare och folkskolelärarinnor, hvilka, om de i tienst qvarstått öfver nämnda tidpunkt, varit berättigade att erhålla pension från den år 1866 inrättade folkskolelärarnes pensionsinrättning — framstälts förslag derom, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, under hvilka förhållanden ett ålderdomsunderstöd af 100 kronor årligen måtte kunna beredas småskolelärare eller småskolelärarinnor, som i minst 15 års tid oförvitligen tienstgjort utan att efter sin afgång från innehafd tienst hafva erhållit pension enligt nådiga reglementet den 22 juni 1892, samt att Kongl. Maj:t sedermera måtte till Riksdagen inkomma med den framställning i ärendet, hvartill denna utredning kunde föranleda.

I underdänig skrifvelse den 13 maj 1898 angående reglering af utgifterna under riksstatens dåvarande nionde hufvudtitel anhöll Riksdagen om den af motionären föreslagna utredning och framställning, dock med den förändring att utredningen skulle afse ett understöd till lämpligt belopp i stället för det af motionären fixerade beloppet, 100 kronor.

Efter erhållen nådig befallning att med utredning och förslag i berörda hänseende inkomma har direktionen öfver folkskolelärarnes pensionsinrättning uti underdänig skrifvelse den 14 oktober 1899 till en början lemnat följande på den verkställda undersökningen grundade upplysningar nemligen: att i 2,124 af rikets 2,397 skoldistrikt icke funnes någon sådan f. d. lärare eller lärarinna, som i Riksdagens skrifvelse afsåges, hvaremot inom öfriga 273 distrikt funnes 364 stycken;

att af dessa 364 funnes 147 män i ålder af 40—90 år med en medelålder af 65,56 år och 217 qvinnor i ålder af 38—85 år med en medelålder af 57,52 år, utgörande begge könen medelålder 60,65 år; att af männen 26 vore ogifta, 90 gifta och 31 enklingar samt af qvinnorna 106 ogifta, 86 gifta och 25 enkör; att af hela antalet 296 haft tjenstgöring vid småskolor, 52 vid mindre folkskolor, 9 varit biträdande lärare samt 6 extra ordinarie och 1 vikarierande folkskolelärare; att tjänstaldern vexlade mellan 15—40 år med ett medeltal af 20 år; att statsbidrag åtnjutits under hela tjenstetiden i 120 fall och under större eller mindre del af tjenstetiden i 135 fall, hvaremot i 14 fall icke förekommit statsbidrag och i öfriga 95 fall icke kunnat utrönas, huruvida sådant bidrag utgått eller icke; att anledning till afgang ur tjensten utgjort i 57 fall ålderdom och oförmåga att vidare tjenstgöra, i 88 fall sjuklighet, i 22 fall olämplighet för yrket, i 19 fall bristande kompetens, i 22 fall skolans indragning eller omorganisation, i 8 fall uppsägning från skolrådets sida, i 45 fall (lärarinnor) äktenskap, i 17 fall öfvergång till annat yrke, i 74 fall egen begäran och i 3 fall afflyttning från orten samt i 9 fall varit okänd; att personernas nuvarande ekonomiska villkor vore i 48 fall goda, i 114 mindre goda, i 195 fattiga och i 7 okända; samt att understöd åt 100 af dessa f. d. lärare och lärarinnor utginge från skoldistriktet i form af penningpension eller andra förmåner och åt 29 såsom underhåll af fattigvården, hvaremot i 233 fall intet understöd från det allmännas sida erhöles och i öfriga 2 fall vore okändt, huru härmed sig förhölle.

Härefter och jemte det direktionen yttrat sig beträffande de villkor, hvarunder de föreslagna understöden borde komma vederbörande till del, samt det belopp, hvarmed de borde utgå, har direktionen, på grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställt, att, derest årligt anslag lemnades till ålderdomsunderstöd åt f. d. småskolelärare och småskolelärarinnor och till med dem likstälde lärare och lärarinnor vid skolor, hörande till den allmänna folkundervisningen, hvilka i minst 15 års tid oforvitligen tjenstgjort utan att efter sin afgang från innehafd tjenst hafva erhållit understöd enligt nådiga reglementet den 22 juni 1892, följande villkor och bestämmelser måtte dervid fästas:

att lärares och lärarinnas tjenstgöring afslutats så tidigt, att ålderdomsunderstöd enligt nyss åberopade nådiga reglemente icke kunnat honom eller henne beviljas, eller före utgången af år 1891;

att sådan f. d. lärare och lärarinna uppnått en lefnadsålder af minst 50 år;

att de styrkas befinna sig i behöfvande omständigheter; samt

att det belopp, hvartill sådant understöd högst må meddelas, bestämmes till 100 kronor årligen.

Med tillämpning af de utaf direktionen sålunda förordade vilkor skulle, enligt hvad direktionen beräknat, understödets sannolika medelbelopp utgöra 85 kronor, understödstagarnes antal till en början uppgå till 261 personer, hvaraf 127 män och 134 qvinnor, med en medelålder af 65,14 år och förslagets genomförande betinga en årlig kostnad under första året af 22,185 kronor, hvilken kostnad skulle derefter successivt nedgå för att efter 30—40 år alldeles upphöra.

Statskontoret, som erhållit befallning att yttra sig i ärendet, har i underdånigt utlåtande den 11 september 1900 anfört följande.

Då Riksdagen begärt en utredning, under hvilka förhållanden ålderdomsunderstöd skulle kunna tilldelas den klass af f. d. lärare och lärarinnor, hvarom vore fråga, ansåge statskontoret sig kunna utgå från den förutsättning, att Riksdagen i detta fall, liksom då fråga varit om anvisande af medel till beredande af dylikt understöd åt äldre behöfvande folkskolelärare, ansett den omständighet, att dessa lärare lemnat sina befattningar långt innan fråga om deras understödjande blifvit väckt, icke böra utgöra hinder för understöds beviljande. Statskontoret hade alltså endast att yttra sig beträffande det ifrågasatta understödets belopp samt de vilkor, som å understödstagarnes sida borde fordras för att de skulle kunna blifva af understödet delaktige.

Hvad då först anginge understödsbeloppets storlek, hade statskontoret icke anledning till erinran mot hvad i sådant afseende blifvit föreslaget af direktionen, men hade dock i detta sammanhang trott sig böra fästa uppmärksamheten dervid att, efter det direktionen afgifvit sitt förslag, genom 1900 års Riksdags bifall till Kongl. Maj:ts derom aflåtna proposition förhöjning egt rum i samtliga de understödsbelopp, hvilka efter utgången af år 1900 beviljades från småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt.

I fråga derefter om den lefnadsålder, som borde erfordras för att understödssökande skulle kunna tilläggas understöd, skulle denna enligt direktionens förslag utgöra minst 50 år; men då direktionen såsom stöd för denna låga åldersgräns åberopat dels det ifrågasatta understödets karakter af nådegåfva, dels den sökandes nödställda belägenhet såsom utgörande förnämsta motivet för understödets beviljande och dels vissa i reglementet för småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt förekommande undantag från den normala pensionsåldern, så kunde samtliga dessa omständigheter i statskontorets tanke dock icke tillräckligt motivera den af direktionen förordade lefnadsåldern, hvilken skulle

understiga med 10 år den ålder, som vore bestämd för understöds beviljande åt äldre behöfvande folkskolelärare, och med 5 år den för delegare i folkskolelärarnes pensionsinrättning och i småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt såsom regel fastställda pensionsåldern; och ansåge statskontoret sig därför både af principiella skäl och af hänsyn till utgifternas begränsning böra hemställa, att 55 år stadgades såsom minimilefnadsålder för understöds erhållande.

I enlighet med den i Riksdagens skrifvelse framställda begäran hade den verkställda undersökningen grundats på en minimitjänstålder af 15 år. Statskontoret hade dock icke kunnat undgå att finna denna tjänstålder väl låg. Visserligen kunde enligt § 9 i gällande nådiga reglemente för småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt ett mindre understöd af 70, numera 90, kronor tillkomma lärare utan afseende å lefnadsålder redan vid uppnådda 15 tjänstår, derest han genom obotlig sjukdom blifvit urständsat att vidare sköta sin tjänst; men enär denna bestämmelse torde hafva tillkommit hufvudsakligen i det allmännas intresse, för att underlätta en sådan otjänstbar lärares afägsnande från befattningen, och beträffande nu ifrågakomne f. d. lärare något dylikt intresse icke förefunnes, syntes det, som om såsom vilkor för erhållande af understöd, hvarom nu vore fråga, borde kunna uppställas enahanda minimitjänstålder, som i öfvergångsstadgandena vid §§ 7 och 8 af ofvannämnda reglemente blifvit faststeld, eller 20 år. En ytterligare anledning till att något skärpa bestämmelsen om tjänstårens antal förefunnes äfven i den omständigheten, att det i reglementets § 10 stadgade vilkoret för tjänstårsberäkning, eller att tjänstgöringen skulle hafva egt rum vid skola, för hvars innehafvares aflönande tillskott af allmänna medel åtnjutits, enligt direktionens förslag här skulle eftergifvas.

Då direktionen med tillämpning af de af densamma anförda grunder beräknat antalet af understödstagare i första hand komma att uppgå till 261 personer, så hade denna siffra erhållits genom att från det af direktionen beräknade antalet afgångna f. d. småskolelärare och -lärarinnor eller 364 frånräkna dels 71, hvilka icke uppnått 50 lefnadsår, och dels ytterligare 32, som antagits vara i sådana lefnadsvilkor, att understöd åt dem icke kunde ifrågakomma. Genom den af statskontoret förordade höjning af minimitjänståldern från 15 till 20 år skulle nyssnämnda beräknade antal af 364 personer nedgå med 205, eller till 159, och medeltjänståldern höjas från 20 till 24,6 år. Huru många af dessa 159, som kunde antagas hafva uppnått en lefnadsålder af 55 år och derutöfver, läte sig med det föreliggande materialet icke beräkna, men

då flertalet i allt fall torde komma att uppnå sistnämnda ålder, syntes man vid beräkningen af den blifvande understödskostnaden kunna utgå från antalet 159; och om man antog, att af dessa 159 förhållandevis lika många som i förra fallet borde frånräknas på grund af bättre lefnadsvilkor, skulle det högsta eventuella understödstagareantalet komma att uppgå till 142 och förslaget genomförande enligt de af statskontoret förordade grunder alltså betinga en årlig kostnad af högst 12,070 kronor.

Då såsom hufvudvilkor för delaktighet i de tillämnade extra understöden uppstälts behöfvande omständigheter och detta vilkor ju betecknar skilnaden mellan å ena sidan det reglementerade ålderdomsunderstödet, hvilket framstår såsom en intjenad rättighet, den der utgår utan afseende å personens ekonomiska vilkor, samt å andra sidan ett extra understöd såsom det ifrågasatta, hvilket skulle erhålla karakteren af en nådegåfva, föranledd af personens nödställda belägenhet, synes mig tillämpande af de strängare principer, som i allmänhet gälla vid utdelande från statens sida af pensioner och understöd, här icke böra komma till användning.

I anslutning till direktionens öfver folkskolelärares pensionsinrättning i ärendet afgifna förslag har departementschefen alltså hemställt om aflåtande till Riksdagen af nu förevarande framställning.

Emot Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande, af Riksdagens skrifvelse i ämnet föranledda framställning har utskottet icke något annat att erinra, än att den lefnadsålder, vid hvilken Kongl. Maj:t föreslagit att rätten till understöd skulle inträda, eller 50 år, förefaller utskottet alltför låg, en åsigt, som utskottet finner bestyrkt af statskontorets på anställda jemförelser grundade uttalande härom. Sagda ålder synes böra, såsom statskontoret föreslagit, bestämmas till 55 år. Genom en dylik skärpning af vilkoren skulle för ifrågavarande förre småskollärare och småskolelärarynnor ej uppstå annan menlig följd, än att de finge några år senare än eljest komma i åtnjutande af understödet. Enligt hvad tillgängliga handlingar utvisa, utgör bland de 261 personer, som af Kongl. Maj:t ifrågasatts till understöds erhållande, antalet af dem, som befinna sig i en ålder af 50—54 år, 33 personer. Efter beräkning i öfverensstämmelse med statsrådsprotokollets uppgifter af ett medelunderstödsbelopp å 85 kronor skulle för dessa 33 personer åtgå ett belopp af 2,805 kronor. Afdrages detta från det af Kongl. Maj:t äskade anslagsbeloppet, återstå i rundt tal 19,400 kronor, hvilken siffra alltså betecknar den kostnad för statsverket, som nu skulle genom ett bifall till utskottets förslag förorsakas.

Med anledning af hvad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen å allmänna indragningsstaten för år 1902 anvisar och till Kongl. Maj:ts disposition ställer ett anslag af 19,400 kronor för beredande af ålderdomsunderstöd åt sådana lärare och lärarinnor vid småskola eller mindre folkskola samt biträdande och extra ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskola, hvilka, efter att hafva i minst 15 års tid oförvitligen tjenstgjort, afgått från tjensten utan att erhålla understöd enligt reglementet den 22 juni 1892, samt under följande vilkor och bestämmelser i öfrigt:

att lärares eller lärarinnas tjenstgöring afslutats så tidigt, att ålderdomsunderstöd enligt nyssnämnda reglemente icke kunnat honom eller henne beviljas, eller före utgången af år 1891;

att sådan från tjensten afgången lärare eller lärarinna uppnått en lefnadsålder af minst 55 år;

att han eller hon styrkes befinna sig i behöfvande omständigheter;

att det belopp, hvartill understöd högst må meddelas, bestämmes till 100 kronor årligen; samt

att Kongl. Maj:t må ega att meddela de närmare föreskrifter i ämnet, hvilka befinnas erforderliga.

Ang. en inom
Andra kam-
maren väckt
motion.

24:o) Uti en inom Riksdagens Andra Kammare väckt motion (n:o 73) har herr *Hj. Sjövall* föreslagit, att Riksdagen ville ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag af 30,000 kronor att för år 1902 utdelas såsom ålderdomsunderstöd, i mån af behof, åt äldre pensionerade folkskolelärare, dock så att understödet, sammanlagdt med understödstagarens redan innehafvande pension, icke i något fall måtte öfverstiga det belopp, som skulle komma honom till del, derest han pensionerats efter ett delaktighetsbelopp af 700 kronor.

Beträffande de skäl, som motionären till stöd för sitt förslag anför, får utskottet hänvisa till sjelfva motionen.

Vid 1900 års riksdag väcktes af samme motionär förslag, att samtliga folkskollärares pensioner, hvilka blifvit fastställda efter lägre del-

aktighetsbelopp än 700 kronor, skulle ökas till motsvarighet mot nämnda belopp eller till 525 kronor för hel pension och i proportion dertill för afkortad pension, hvarjemte hemställdes om anvisande af ett förslagsanslag å 39,000 kronor.

Statsutskottet, som förklarade sig anse, att det pensionsbelopp, som enligt gällande reglemente blifvit vederbörligen grundlagdt och bestämdt samt af pensionär tillträddts, icke sedermera lämpligen borde höjas, hemställde, att motionen icke måtte af Riksdagen bifallas. Detta blef utan meningsutbyte Första Kammarens beslut. Vid ärendets behandling inom Andra Kammaren förändrade motionären sitt yrkande derhän, att han nu föreslog, att Riksdagen ville ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag af 39,000 kronor att för år 1901 utdelas såsom ålderdomsunderstöd, i mån at behof, åt äldre pensionerade folkskolelärare, dock så, att understödet sammanlagdt med understödstagarens redan innehafvande pension icke i något fall finge öfverstiga det belopp, som skulle kommit honom till del, derest han pensionerats efter ett delaktighetsbelopp af 700 kronor. Vid anställd votering mellan detta yrkande och utskottets hemställan, bifölls den sistnämnda med 111 röster mot 68.

Motionärens nu framlagda förslag sammanfaller, utom i afseende å anslagsbeloppet, med det af honom under öfverläggningen inom Andra Kammaren år 1900 framställda och då af kammaren afslagna yrkandet. Då utskottet, oaktadt den ändrade form, hvori motionärens förslag vid denna riksdag föreligger, icke kan finna betydelsen af de utaf utskottet nästlidet år anförda skäl i afsevärd mån förringad, utan dessa skäl synas kunna med nästan lika fog åberopas emot det nu framlagda förslaget, hemställer utskottet,

att herr Sjövals ifrågavarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

25:o) Kongl. Maj:t har i punkten 17 under denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen medgifva, att musikläraren vid treklassiga allmänna läroverket i Arvika, *Magnus Pehrson* måtte från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked blefve honom beviljad från musiklärarebefattningen vid nämnda läroverk, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära pension till belopp af 300 kronor årligen.

Ang. pension för musikläraren M. Pehrson.

Utskottet får, under åberopande af hvad till stöd för framställ-

ningen blifvit till statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 31 december 1900 (sid. 55—57) anfördt, hemställa,

att Kongl. Maj:t ifrågavarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Ang. en inom
Andra Kam-
maren väckt
motion.

26:o) Uti en inom Andra Kammaren väckt, till utskottet öfverlemnad motion (n:o 16), har herr *S. J. Kardell*, med hvilken herr *J. Bronée* m. fl. instämt, hemställt, att Riksdagen måtte bevilja vaktmästaren vid Östersunds högre allmänna läroverk *P. Sundqvist* en årlig pension af 600 kronor att utgå under hans återstående lifstid från och med år 1902.

Angående de skäl, som föranledt ifrågavarande framställning, har motionären anfördt följande.

Till de mindre lyckligt lottade bland statens tjenare hörde vaktmästarne vid statens allmänna läroverk. Deras tjenstgöring vore tung och besvärlig; deras löneförmåner vore i regel icke stora. Betänkligast vore dock, att de för närvarande icke hade den ringaste utsigt att kunna erhålla någon pension. Den naturliga följdén af detta missförhållande vore den, att de tvingades att söka hålla ut i tjensten så länge som möjligt och med alltjemt aftagande krafter utföra det arbete, som åloge dem. Och då en vaktmästares krafter slutligen helt och hållet sveko, återstode för vederbörande endast att utan vidare skilja honom från hans tjenst och kasta honom på gatan. Den gamle kunde då skatta sig mycket lycklig, om hans resurser vore sådana, att han icke tvingades att taga sin tillflykt till fattigvården.

Ifrågavarande vaktmästares löner utgingo från läroverkens s. k. ljus- och vedkassor, hvilkas inkomster utgjordes af en del af lärjungarnes terminsafgifter. Det läte sig icke göra att höja dessa afgifter så, att derigenom medel anskaffades både till aflönande af den tjenstgörande vaktmästaren och till pensionering af dennes företrädare. Indirekt kunde vaktmästarelönen sägas utgå af statsmedel, då det vore staten, som förordnat om terminsafgifters påläggande. Och att vaktmästarens tjenst gälde ett statsintresse, vore klart. På grund deraf borde det också åligga staten att sörja för hans bergning äfven på gamla dagar.

Vid Östersunds högre allmänna läroverk vore anställd en vaktmästare *Per Sundqvist*, som, född den 15 juli 1834, tjenstgjort i nämnda egenskap allt sedan den 1 augusti 1862. I sin krafts dagar hade han

varit en utmärkt tjänare, skicklig i skötandet af sitt kall och, såsom ännu i dag, oförvitlig i sin vandel och nykter. Han hade också, efter kollegiums genom dåvarande rektor A. Sundberg gjorda framställning och efter af Konungens befallningshafvande lemnadt förord, den 30 januari 1888 af kongl. patriotiska sällskapet erhållit den mindre medaljen med Konungens bröstbild.

Hans kontanta lön hade ursprungligen uppgått till 150 kr. pr år, men ökats 1869 till 200 kr., år 1873 till 400 kr., år 1881 mot ökad tjänstgöringsskyldighet till 600 kr. och 1885, då göromålen ytterligare ökats, till 800 kr.

Hösten 1897 hade i Östersund invigts en ny läroverksbyggnad, men då denna varit otillräcklig för läroverkets behof, hade äfven den gamla lokalen fortfarande måst tagas i anspråk. Vaktmästarebestyren hade då fördelats mellan två vaktmästare, i det en ny sådan anstälts för det nya huset, medan Sundqvist fortfarande skulle sköta om det gamla mot en till 400 kr. nedsatt, kontant lön, hvilken i slutet af år 1899 höjts till 600 kr. Sundqvist hade hela tiden, förutom sin kontanta lön, haft fri bostad med lyse och bränsle.

Från innevarande läsårs början åtnjöte Sundqvist tjänstledighet mot skyldighet att sjelf aflöna sin vikarie. Detta kunde gå för sig, så länge han finge behålla en befattning som tillsyningsman på en körsnärsvärkstad, hvilken han tillfälligtvis erhållit på grund af det ordningsinne, den punktlighet och det nit, som utmärkt honom i hans föregående tjänstgöring. Men denna tillfälliga befattning kunde han mista hvilken dag som helst, och då stode han der på bar backe.

Det syntes vara billigt, att staten här vid lag trädde hjälpande emellan och beviljade den gamle vaktmästaren en skälig pension. Östersunds läroverks kollegium hade den 29 augusti 1900 beslutit att anhålla hos domkapitlet i Hernösand, att detsamma måtte i framställning till Kongl. Maj:t anhålla, att en pension å 600 kr. årligen måtte Sundqvist beviljas. Denna kollegiums anhållan hade emellertid af domkapitlet lemnats utan afseende. Då så vore, såge sig motionären föranlåten att genom väckande af motion söka skaffa Sundqvist den pension, han så väl gjort sig förtjent af och behöfde.

Till bestyrkande af de lemnade uppgifterna har motionären åberopat åtskilliga vid motionen fogade bilagor.

Då den föreliggande frågan icke blifvit i behörig ordning underkastad utredning af vederbörande myndigheter, anser sig utskottet icke böra tillstyrka det framställda förslaget, utan hemställer,

att herr Kardells ifrågavarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Ang. pension
för aktuarien
vid Sveriges
geologiska
undersökning
M. J. Stolpe.
[18.]

27:o) Kongl. Maj:t har uti punkten 18 under denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen, att aktuarien vid Sveriges geologiska undersökning *Mats Johan Stolpe* måtte från och med månaden näst efter den, hvarunder han från sin befattning vid Sveriges geologiska undersökning afginge, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 3,600 kronor.

Till statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden den 7 december 1900 har departementschefen anført följande:

Uti en till Kongl. Maj:t stäld, af chefen för Sveriges geologiska undersökning med eget utlåtande af den 6 oktober 1900 öfverlemnad skrift hade aktuarien vid nämnda undersökning *Mats Johan Stolpe* anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes föreslå nästsammanträdande Riksdag, att en årlig pension till det belopp, som plägade tillkomma civile tjänstemän, måtte honom beviljas vid afskedstagandet från aktuariefattningen vid undersökningen; och hade i anledning af denna ansökning statskontoret den 26 i nyssnämnda månad afgifvit infordradt utlåtande.

Af handlingarna i detta ärende inhemtades: att *Stolpe*, som vore född den 30 augusti 1833, i början af år 1862 antagits till biträdande geolog vid Sveriges geologiska undersökning; att han den 15 december 1871 befordrats till geolog och, efter att från 1874 års ingång hafva bestridt aktuariefattningen vid undersökningen, den 15 december sistnämnda år förordnats till innehafvare af samma befattning; samt att han dessutom vid 17 särskilda tillfällen och under sammanlagdt mera än två år på grund af Kongl. Maj:ts förordnanden bestridt chefsbefattningen vid geologiska undersökningen.

Departementschefen erinrade i detta sammanhang, att, enligt den för Sveriges geologiska undersökning gällande instruktion, chefen för jordbruksdepartementet egde att bland de vid undersökningen anställde geologer utse en att vara aktuarie; samt att denne tjänsteman jemlikt samma instruktion ålåge, förutom fullgörandet af de en registrator och aktuarie i andra embetsverk vanligen tillkommande göromål, hufvudsakligen dels att biträda chefen vid expeditionsgöromålen, kontrasignera utgående expeditioner samt i öfrigt fullgöra en sekreterares åligganden, dels ock att under sommarmånaderna deltaga i de vid undersökningen pågående geologiska arbeten å fältet.

Aktuariens aföning utginge till honom såsom geolog med 3,000

kronor jemte tre ålderstillägg, hvarterda med 500 kronor, så att han från och med sextonde året uppbure 4,500 kronor årligen. På grund af den omfattande arten af aktuariens göromål hade Kongl. Maj:t derjemte den 5 december 1884 medgifvit, att i staten för geologiska undersökningen finge uppföras ett särskildt arfvode af 500 kronor åt ifrågasvarande tjänsteman för öfverarbete; och hade enahanda belopp för ändamålet sedermera årligen uti staten upptagits.

Till stöd för sin nu gjorda framställning hade aktuarien Stolpe åberopat, förutom sin höga lefnadsålder och långa tjänstetid, att han på grund af försvagade kroppskrafter under de två sistförflutna åren icke kunnat deltaga uti de geologiska fältarbetena, utan behöft åtnjuta, förutom en förut saknad semester, en kortare tids tjänstledighet; att han, då af Kongl. Maj:t till 1888 års Riksdag aflåten proposition om rätt till pension för personalen vid Sveriges geologiska undersökning af Riksdagen afslagits, icke vore tillförsäkrad att vid afskedstagandet komma i åtnjutande af pension; att han, på grund häraf och då löneförhållandena vid geologiska undersökningen icke varit sådana, att han genom besparingar skulle förmått skapa sig en i ekonomiskt hänseende betryggad ställning för sin återstående lefnad, varit och tills vidare vore nödsakad att kvarstå i sin tjänst måhända längre, än hvad med undersökningens sannskyldiga nytta vore rätt förenligt; samt att den nu gjorda ansökningen vore tillkommen i syfte att i hvad på honom berodde ej förhindra, att aktuariefattningen skulle kunna handhafvas af en fullt arbetsför man.

Vid öfverlemnande af ifrågasvarande ansökning hade chefen för Sveriges geologiska undersökning, *enär* Stolpe under en nära 39-årig tjänstetid pligtroget skött sina åligganden, *enär* han redan med två år öfverskridit den för civile tjänstemän vanliga åldersgränsen för pensions åtnjutande, *enär* han sedan ett par år tillbaka i följd af försvagade kroppskrafter vore helt och hållet ur stånd att deltaga i de geologiska fältarbetena, *samt enär* sålunda minskad arbetsförmåga mer och mer för honom försvårade handhafvandet af de magtpåliggande aktuariegöromålen, på det lifligaste tillstyrkt aflåtandet af proposition till Riksdagen i ämnet; och hade chefen tillika framhållit, hurusom skäligt syntes, att den ifrågasatta pensionen finge utgå med 80 procent af Stolpes nuvarande geologaflöning, 4,500 kronor, eller med 3,600 kronor.

Statskontoret hade uti sitt i ärendet afgifna utlåtande, under framhållande, att, ehuru någon rätt till pension å allmänna indragningsstaten icke vore tjänstemännen vid Sveriges geologiska undersökning tillförsäkrad, anledningen härtill syntes vara att söka uteslutande i den

omständigheten, att hela anslaget för de geologiska undersökningarna vore uppfördt på extra stat och således af mera tillfällig natur, hemställt, att, då sökanden i afseende å såväl lefnads- som tjänstålder uppfyllt de vilkor, som för civile tjänstemän i allmänhet funnes föreskrifna för erhållande af pension å allmänna indragningsstaten, Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att bevilja Stolpe en årlig pension å allmänna indragningsstaten till det af chefen för geologiska undersökningen föreslagna beloppet.

Departementschefen anförde vidare, att, på sätt aktuarien Stolpe uti sin ansökning erinrat, Kongl. Maj:t år 1888 gjort framställning till Riksdagen i syfte att tillförsäkra tjänstemännen vid Sveriges geologiska undersökning pensionsrätt. Uti en till Riksdagen aflåten proposition hade nemligen Kongl. Maj:t föreslagit, att chefen för undersökningen äfvensom de vid densamma anstälde geologer måtte ega att efter erhållet afsked komma i åtnjutande af pension å allmänna indragningsstaten; och hade i afseende å geologerne föreslagits, att pensionsrätten skulle inträda vid 60 års ålder och efter 30 års anställning i statens tjänst samt att pensionen för dem bland geologerne, som åtnjöte högre aflöning än 3,000 kronor, skulle utgå med 80 procent af aflöningen, dock med minst 3,000 kronor.

Denna Kongl. Maj:ts framställning hade visserligen af Riksdagen blifvit afslagen, men syntes denna utgång af frågan uppenbarligen hafva haft sin orsak icke deri, att det arbete i statens tjänst, ifrågavarande tjänstemän utförde, ansetts mindre förtjent af erkännande än annat sådant arbete, utan, såsom statskontoret jemväl framhållit, endast i den omständigheten, att, då hela anslaget till de geologiska undersökningarna vore uppfördt på extra stat, något allmänt medgifvande af pensionsrätt för den vid undersökningen anställda personal icke syntes Riksdagen lämpligt. För denna uppfattning af Riksdagens beslut i frågan hade departementschefen för öfrigt hemtat stöd jemväl deraf, att Riksdagen år 1897, med anledning af derom utaf Kongl. Maj:t gjord framställning, beviljat pension å allmänna indragningsstaten åt dåvarande chefen för geologiska undersökningen, professoren O. M. Torell.

Vid sådant förhållande och då det icke syntes mera, än billigheten kräfde, att aktuarien Stolpe vid uppnådda 67 lefnadsår och efter omkring 39 års väl vitsordad tjänstgöring vid geologiska undersökningen tillförsäkrades att vid afskedstagandet komma i åtnjutande af pension, ansåge departementschefen framställning i ämnet böra till Riksdagen aflåtas.

Emot det af chefen för geologiska undersökningen föreslagna och

af statskontoret förordade pensionsbeloppet, motsvarande 80 procent å den Stolpe såsom geolog tillkommande aflöning, syntes honom icke heller skäligen kunna framställas någon anmärkning.

Med hänsyn till hvad sålunda anförts angående Stolpes lefnads- och tjänstålder, hans embetsställning och åtnjutna aflöning samt öfriga på frågan om pension inverkan omständigheter, anser utskottet sig böra förorda, att pension till det af Kongl. Maj:t föreslagna belopp må honom efter afskedstagandet tillförsäkras, och hemställer därför,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må vinna Riksdagens bifall.

28:o) Uti punkten 19 under denna hufvudtitel har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att kommissionslandtmätaren i Gotlands län *Johan Victor Schyl* måtte från och med månaden näst efter den, hvarunder han erhöle afsked från sin kommissionslandtmätarebefattning, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 1,200 kronor.

Angående pension för kommissionslandtmätaren J. V. Schyl.
[19.]

Utskottet får, med hänsyn till den i statsrådsprotokollet lemnade utredning (sid. 67—73), hemställa,

att Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning må af Riksdagen bifallas.

29:o) Sedan Kongl. Maj:t i statsverkspropositionen under denna hufvudtitel i punkten 20 föreslagit Riksdagen, att läraren i hästskötsel och hofbeslag vid landbruksinstitutet vid Alnarp *Olof Persson Bendz* måtte från och med månaden näst efter den, hvarunder han erhöle afsked från sin anställning vid nämnda institut, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 2,800 kronor, har till utskottet från jordbruksdepartementet öfverlemnats utdrag af Lomma sockens död- och begravningsbok, utvisande, att Bendz den 3 innevarande mars affidit.

Angående ifrågasatt pension för läraren vid landbruksinstitutet vid Alnarp O. P. Bendz.
[20.]

Under sådana förhållanden lærer frågan om beviljande af den föreslagna pensionen hafva förfallit, hvilket utskottet härmed får för Riksdagen

anmäla.

Angående
pension åt
kartografen
B. Lindegren.
[21.]

30:o) Kongl. Maj:t har vidare under denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen uti punkten 21, att kartografen vid rikets allmänna kartverk *Brynte Lindegren* måtte från och med månaden näst efter den, hvarunder han afginge från sin befattning såsom kartograf, under sin återstående lifstid åtnjuta från allmänna indragningsstaten en årlig pension af 2,000 kronor.

Till statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för den 31 december 1900 har departementschefen härom anfört följande:

Uti skrifvelse till Kongl. Maj:t den 20 november 1900 hade chefen för rikets allmänna kartverk med föranledande af en ansökning från kartografen vid nämnda kartverk *Brynte Lindegren* gjord framställning om beredande af pension åt bemälda *Lindegren*,

Af handlingarna i detta ärende inhemtades, att *Lindegren*, som vore född den 29 september 1835, den 14 maj 1857 antagits till artillerist vid Göta artilleriregemente, från hvilket regemente han den 11 maj 1861 erhållit afsked såsom förste konstapel, hvarefter han den 13 i samma månad och år förordnats till förste furir på stat vid *Elfsborgs* regemente, hvilken tjänst han innehaft till den 20 april 1872, då han derifrån erhållit afsked; att han såsom furir erlagt afgifter till arméns pensionskassa för tiden 1 juni 1861—30 april 1872; att han år 1872 anstälts såsom extra kartograf och följande år såsom kartograf vid *Norrbottens* läns ekonomiska kartverk, der han sedan dess varit oafbrutet tjänstgörande mot åtnjutande af ett årligt arvode af 3,000 kronor; att han, enligt ett den 13 november 1900 af lasarettsläkaren i *Luleå* *A. Björkman* utfärdadt läkarebetyg, lede af fettvandling af hjertat med deraf förorsakad andfäddhet, hade nedsatt synförmåga samt till följd deraf vore oförmögen såväl att utföra mätningar å fältet som ock att arbeta med kartritning, och hade denna hans otjänstbarhet blifvit vitsordad jemväl af hans närmaste förman i tjensten; samt att, enligt intyg af två personer i *Luleå*, *Lindegren* ej egde andra existensmedel än sitt kartografarfvode, hvadan hans ekonomiska ställning vore sådan, att pension vid afskedet ur tjensten vore för honom högst nödvändig.

Kartverkschefen hade uti sin ofvanberörda skrifvelse under erinran, att, enär lagstadgad pensionsrätt ännu ej blifvit tillerkänd de civile tjänstemännen vid rikets allmänna kartverk, Kongl. Maj:t, då en sådan tjänsteman på grund af ålder eller af annan anledning blifvit oförmögen att vidare sköta sin tjänst, för hvarje särskildt tillfälle hos Riksdagen äskat pensioner, och att sådan äfven upprepade gånger

beviljats, nemligen, under senaste årtiondet, 1890 för kartografen Leczinsky, 1891 för gravören Wirsing, 1894 för geodeten Wolyn, 1896 för kartografen Dahlman och 1897 för kartografen Arnell, vidare anført hufvudsakligen:

Lindegren, hvilken uppnått 65 år och sålunda ej obetydligt öfverskridit den lefnadsålder, som vanligen ansåges såsom maximum för en tjensteduglig kartograf, hade i 43 år varit anställd i statens tjenst. Då nu Lindegren på grund af sitt helsotillstånd och sin aftagande synförmåga vore helt och hållet oförmögen att längre sköta sin tjenst, vore det, enligt kartverkschefens åsigt högst önskligt, att han derifrån kunde erhålla afsked med pension, och det vore så mycket viktigare, att han i tjensten måtte blifva ersatt af yngre och fullt tjensteduglig person, som de i norra Sveriges fjell- och skogstrakter arbetande kartograferna hade en synnerligen ansträngande verksamhet och enligt fastställd stat endast vore 4 till antalet, af hvilka ingen utan stor olägenhet för arbetena kunde undvaras. Redan under flera föregående år hade svårighet uppstått vid arbetenas behöriga gång på grund af Lindegrens aftagande tjensteduglighet, hvilken vore en naturlig följd af hans höga ålder och de ansträngningar han under yngre år varit i och för sin tjenst underkastad, särdeles då under 1870-talet mätningarna i Norrbottens lappmarker delvis utfördes vintertiden. På grund af hvad sålunda anförts och då Lindegren, så långt hans krafter det tillåtit, på ett förtjenstfullt och hedrande sätt uppfyllt sina tjensteåligganden, hade kartverkschefen hemställt om proposition för beredande åt Lindegren af en årlig pension å 2,400 kronor, motsvarande 80 procent af hans åtnjutna kartografarfvode.

Den af kartverkschefen sålunda gjorda hemställan hade statskontoret uti infordradt och den 30 november 1900 afgifvet utlåtande till alla delar biträdt.

Departementschefen har slutligen anført, att af hvad i detta ärende förekommit syntes vara utredt, att Lindegren numera vore oförmögen att sköta sin befattning som kartograf. Då Lindegren uppnått en ålder af 65 år och i 43 år varit anställd i statens tjenst, deraf 28 år såsom kartograf, samt vitsordadt blifvit, att han på ett förtjenstfullt och hedrande sätt skött sin befattning vid kartverket, ansåge departementschefen sig böra tillstyrka, att Kongl. Maj:t måtte, på sätt förut i likartade fall skett, göra framställning till Riksdagen om beviljande åt Lindegren af pension å allmänna indragningsstaten. Beträffande pensionens belopp ansåge han detsamma, vid jemförelse med de pensioner, som tillförene af Kongl. Maj:t hos Riksdagen äskats för kartografer,

böra bestämmas något lägre, än som nu föreslagits, eller till 2,000 kronor.

Utskottet finner väl att, på grund af hvad sålunda upplysts, pension bör Lindegren af statsmedel beredas, men då Riksdagen förut för åtskilliga kartografer och med dem likstälde tjänstemän — exempelvis år 1897 för kartografen Arnell — under hänvisande till de pensioner, som tillkomma kommissionslandtmätare, bestämt pensionsbeloppet till 1,600 kronor, synes anledning saknas att nu bevilja högre pension än till sistnämnda belopp.

Utskottet hemställer därför,

att Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen medgifver, att kartografen vid rikets allmänna kartverk Brynte Lindegren må från och med månaden näst efter den, hvarunder han afgår från sin befattning såsom kartograf, under sin återstående lifstid åtnjuta från allmänna indragningsstaten en årlig pension af 1,600 kronor.

Ang. pension
för f. d. kartografen
C. E. Dahlmans
enka *J. A. E. Dahlman.*

31:o) Uti punkten 22 af denna hufvudtitel har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att f. d. kartografen *C. E. Dahlmans* enka *Johanna Aurora Elisabeth Dahlman*, född Tingvall, må, så länge hon förblifver enka, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 300 kronor, att utgå från och med ingången af år 1901.

[22.]

Under hänvisande till hvad som blifvit i statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden den 31 december 1900 (sid. 80—82) i detta ärende anfördt hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning må vinna Riksdagens bifall.

Ang. pension
för förre beridaren
B. K. Rudolfs enka
M. Rudolf.

32:o) Med åberopande af bilagdt utdrag af protokollet öfver jordbruksärenden den 15 nästlidne februari har Kongl. Maj:t i en nämnda dag till Riksdagen aflåten proposition (n:o 52) föreslagit Riksdagen medgifva, att förre sergeanten, förre beridaren vid Flyinge hingstdepot *Bengt Knutsson Rudolfs* enka *Mathilda Rudolf*, född Giese, måtte, så länge hon förblefve enka, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af fyrahundra kronor, att utgå från och med den 1 mars 1900.

Beträffande de till stöd för framställningen anförda skäl tillåter sig utskottet hänvisa till omförmälda statsrådsprotokoll.

Utskottet, som mot Kongl. Maj:ts framställning icke haft annat att erinra, än att den pension, som må enkan Rudolf beviljas, synes, i likhet med hvad här ofvan föreslagits i afseende å pension till tvenne andra enkor, böra bestämmas att utgå från den 1 januari 1901, hemställer,

att förre sergeanten, förre beridaren vid Flyingehingstdepot Bengt Knutsson Rudolfs enka Mathilda Rudolf, född Giese, må, så länge hon förblifver enka, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af fyrahundra kronor, att utgå från och med den 1 januari 1901.

33:o) Beträffande slutsumman af förslagsanslaget till allmänna indragningsstaten har Kongl. Maj:t ej föreslagit annan ändring, än att, då, efter tillgodoseende af öfriga statsutgifter, återstode ett disponibelt belopp af 15,215 kronor, anslaget till allmänna indragningsstaten, å hvilket uppkommit brist, måtte höjas med nyssnämnda belopp, 15,215 kronor, eller från 1,800,652 kronor till 1,815,867 kronor.

Anslaget till allmänna indragningsstaten.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må uti riksstaten för år 1902 uppföra anslaget till allmänna indragningsstaten med oförändradt belopp; dock att utskottet vid uppgörande af riksstaten för år 1902 må ega att i detsamma vidtaga den jemkning, som för jemnande af riksstatens slutsumma kan blifva erforderlig.

Extra anslag.

34:o) I enlighet med Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och i likhet med hvad under en följd af år egt rum, hemställer utskottet,

att å extra stat för år 1902 må anvisas ett förslagsanslag af 1,540,000 kronor, att användas dels till upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensio-

*Ang. anslag till upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensio-
nering.
[23.]*

nering med fastställda pensionsbelopp, mot skyldighet för pensionskassan att afstå det för året densamma tillkommande vederlag för de till statsverket indragna rusthållsafgifterna, och dels till fyllnadspensioner i enlighet med de af Riksdagen godkända grunder för sådana pensioners utgående.

Stockholm den 19 mars 1901.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.

Reservationer:

vid *punkt 13:o* (angående pension åt landskanslisten F. Kjerrman) af herrar *H. P. P. Tamm*, friherre *J. T. Gripenstedt*, *I. Wijk*, *A. G. L. Billing*, *F. E. Pettersson*, *P. O. L. Klingspor*, *E. Fränckel*, *G. D. R. Tornerhjelm*, *Th. Nyström*, *L. Grundberg*, *C. von Friesen* och *C. J. G. Swartz*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort hafva följande lydelse:

»På grund af den utredning, som i statsrådsprotokollet lemnats, får utskottet tillstyrka det föreliggande förslaget och hemställer därför,

att Kongl. Maj:ts nu förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.»

vid *punkt 16:o* (angående pension åt konsistorienotarien E. R. Henschen) af herrar *P. Pehrson*, *N. Boström*, *O. Larsson*, *A. Göransson*, *I. Månsson*, *D. Persson*, *O. Erickson*, *N. Svensson*, *A. Petersson*, *O. Anderson*, *A. G. Andersson* och *G. Odqvist*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

»Framställningar om beredande af pension åt konsistorienotarien Henschen hafva, såsom i statsrådsprotokollet framhålles, två gånger blifvit på statsutskottets hemställan af Riksdagen afslagna. Utskottet, som icke kan finna, att sedan dess några sådana omständigheter till-

kommit, som skulle kunna föranleda Riksdagen att nu fatta beslut i motsatt riktning, hemställer,

att Kongl. Maj:ts föreliggande förslag icke må af Riksdagen bifallas.»

vid *punkten 18:o* (angående pension åt vaktmästaren C. J. Johansson) af herrar *P. Pehrson, N. Boström, O. Larsson, A. Göransson, I. Månsson, D. Persson, O. Erickson, N. Svensson, A. Petersson, O. Anderson, A. G. Andersson* och *G. Odqvist*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

»Då nu frågan om beredande af pension åt en vid allmänt läroverk anställd vaktmästare för första gången, så vidt utskottet kan erinra sig, föreligger till Riksdagens bepröfvande, har utskottet egnat sin uppmärksamhet åt den grundsats, som genom ett bifall till Kongl. Maj:ts framställning skulle fastslås. Utskottet har då, med hänsyn till det sätt, hvarpå aflöningen till sagde vaktmästare utgår, icke kunnat finna, att ifrågavarande betjente måste anses vara statsens tjenare. Under sådana omständigheter synes någon pension af statsmedel icke heller böra dem tillkomma, och hemställer därför utskottet,

att Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.»

Det skulle här antecknas, att herr *N. Fosser* icke deltagit i förestående hufvudtitels behandling inom utskottet.

Bil. Litt. A.

Allmänna indragningsstaten.

	Kronor.	ö.
<i>Ny anvisning.</i>		
f. Arbetaren vid Oscar—Fredriksborgs fästningsbyggnad Johan Richard Bjurström, pension	200	—
Smedsmästaren, föreståndaren för Svea ingenjörbataljons smides-, fil- och plåtslagareverkstäder Johannes Jonsson Lundberg, pension	750	—
Länsmannen Erik Adolf Näsström, pension	900	—
f. Ombudsmannen vid statens jernvägsbyggnader, v. häradshöfdingen J. O. E. G. Olai' enka Selma Petronella Olai, född Lindwall, pension	500	—
Yrkesinspektören Gustaf Uhr, pension	1,500	—
Konsistorienotarien Erik Rudolf Henschen, pension	3,000	—
Musikläraren vid högre allmänna läroverket i Kristianstad Pehr Henrik Kemner, pension	1,000	—
Vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Vesterås Carl Johan Johansson, pension	500	—
Lärarinnan vid statens normalskola för flickor Catarina Adèle Hortence Westman, pension	1,500	—
Öfverläraren vid tekniska skolan i Stockholm Fredrik Theodor Liljeblad, pension	2,000	—
Öfverläraren vid tekniska skolan i Stockholm Henrik Nerpin, pension	2,000	—
Andra lärarinnan vid läroanstalten i Vadstena för öfveråriga döfstumma Elfrida Ernestina Charlotta Franke, pension	600	—
Understöd åt f. d. folkskolelärare, som tagit afsked före 1867	10,000	—
Ålderdomsunderstöd åt lärare och lärarinnor vid småskola eller mindre folkskola samt biträdande och e. o. lärare och lärarinnor vid folkskola, hvilka efter minst 15 års oförvitlig tjenstgöring afgått från tjensten utan understöd	19,400	—
Musikläraren vid allmänna läroverket i Arvika Magnus Pehrson, pension	300	—
Aktuarien vid Sveriges geologiska undersökning Mats Johan Stolpe, pension	3,600	—
Kommissionslandtmätaren Johan Victor Schyl, pension	1,200	—
Kartografen vid rikets allmänna kartverk Brynte Lindegren, pension	1,600	—
f. Kartografen C. E. Dahlmans enka Johanna Aurora Elisabeth Dahlman, född Tingwall, pension	300	—
f. Beridaren B. Knutson Rudolfs enka Mathilda Rudolf, född Giese, pension	400	—
Summa	51,250	—

Bil. litt. B.

Tabell öfver ordinarie anslagen under

1901 års riksstat anslår:			Pensions- och
Anvisning i kontant.			
Kronor.	ö.		A) Pensions-
112,286	—	Civilstatens pensionskassa:	
		Pensionsstaten för civile embets- och tjänstemän	
		Dito för deras enkor och omyndiga barn.....	
		Ersättning för mistade löneinnehållningar	
		Dito för nådårs- och begrafningshjelpsbesparingar	
		För pensionering af kommissionslandtmätare jemte deras enkor och barn...	
		För dito af tjänstemän och betjente vid skogsstaten och skogsskolorna	
		För dito af föreståndare, lärare och betjente vid tekniska högskolan.....	
		För dito af embets- och tjänstemän samt betjente vid väg- och vatten- af deras enkor och barn	
100,428	—	Arméns pensionskassa:	
		Ersättning för mistade löneinnehållningar	
		Dito för nådårs- och begrafningshjelpsbesparingar	
		Bidrag till pensionering af enkor och barn efter befäl och underbefäl med	
243,640	—	Vadstena krigsmanshuskassa	
83,000	—	Förhöjning i gratialen åt afskedadt indelt manskap	
389,470	—	Flottans pensionskassa:	
		Ersättning för mistade inkomster:	
		Till pensionsfonden	
		„ gratialfonden	
		Till pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar, <i>förslags-</i>	
		Till pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap (deraf högst 9,030 staterna inrättade invalidstat), <i>förslagsanslag</i>	
60,350	—	Invalidhusfonden	
2,400	—	För blesserade öfver- och underofficerare, <i>reservationsanslag</i>	
Tpt	991,574	—	

Litt. B.

riksstatens Tionde hufvudtitel.

		Förslag till blifvande riksstat:	
		Anvisning i kontant.	
		Kronor.	ö.
indragningsstaterna.			
staten.			
.....	37,500: —		
.....	45,000: —		
.....	2,246: —		
.....	6,540: —		
.....	7,200: —		
.....	9,000: —		
.....	3,500: —		
byggnadsstyrelsen, hvilka uppbära lön på ordinarie stat, äfvensom	1,300: —	112,286	—
.....	4,640: —		
.....	28,080: —		
vederlikar	67,708: —	100,428	—
.....		243,640	—
.....		83,000	—
.....	36,320: —		
.....	16,650: —	52,970: —	
<i>anslag</i>		270,000: —	
kronor till den för daglönare å f. d. timmermans- och handtverks-	66,500: —	389,470	—
.....		60,350	—
.....		2,400	—
	Transport	991,574	—

1901 års riksstat anslår:			
Anvisning i kontant.			
	Kronor.	ö.	
T:pt	991,574	—	
	— —	—	
	78,000	—	Bidrag till sjuksköterskors pensionering, <i>förslagsanslag</i> (nytt) .....
	69,851	—	Bidrag till handelsflottans pensionsanstalt att af tullmedlen direkt utgå, <i>förslags-</i>
	622,873	—	Bidrag till pensionering af enkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk,
	63,500	—	Bidrag till folkskolelärares pensionering .....
	6,000	—	Bidrag till folkskolelärares enke- och pupillkassa.....
		—	Bidrag till kongl. teaterns pensionskassor .....
S:gr	1,831,798	—	
	1,800,652	—	Till diverse föremål, <i>förslagsanslag</i> .....
S:a	3,632,450	—	

B) Allmänna

	Förslag till blifvande riksstat.	
	Anvisning i kontant.	
	Kronor.	ö.
Transport	991,574	—
.....	6,700	—
<i>anslag</i>	78,000	—
pedagogier, seminarier m. m.	69,851	—
.....	622,873	—
.....	63,500	—
.....	6,000	—
Säger	1,838,498	—
 indragingsstaten.		
.....	1,800,652	—
Summa	3,639,150	—

Bil. Litt. C.

Tabell öfver extra ordinarie anslag under riksstatens Tionde hufvudtitel.

	Kronor.	ö.
Pensionsstaten.		
För upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensionering samt till fyllnadspensioner, <i>förslagsanslag</i>	1,540,000	—